

250 Ft

Dióhéj

A Gödöllői Waldorf Általános Iskola és Gimnázium tanárainak, szülői körének
és diákjainak tanévenkénti 7 alkalommal megjelenő kiadványa

Megjelenik 125 példányban, Gödöllőn.

Szerkeszti: Dioszegi Éva, Farkasné Fülöp Hajnalka, Turkossy Szilárd

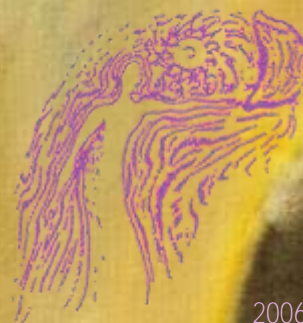
Telefon: (20) 411-66-55 vagy az iskola számán (28) 419-052

Az iskola honlapja: www.waldorf-godollo.hu

Drótlel: fuloph@dunaweb.hu, dioeva@freemail.hu, roomy@vipmail.hu

iroda@waldorf-godollo.sulinet.hu

WALDORF ÚJSÁG - GÖDÖLLŐ

Dióhéj

2006. Karácsony

„Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék az Úr szava, amit a próféta által mondott: Íme a Szűz méhében fogan és fiút szül és a nevét Emmánuelnek fogják hívni. Ez azt jelenti: Velünk az Isten.”

Máté 1, 22-23.

TARTALOM

Ráduly Éva:

Karácsony - Vízkereszt

A 4. osztály

Hanczár Angéla:

A 12. osztály

Fazekas Kristóf:

A kisérettségik és körülményeik

Szarkáné Fok Ildikó:

Egyesületünk, iskolánk helyzete

Somogyi Tibor:

Hármasság

Rudolf Steiner:

A szellemi világ küszöbe

Interjú Felicia Birkenmeierrel

Mayer Márton, Fülöp Hajnalka:

Falmászás beszámolók

Farkas Boglárka:

Gömb kiállítás megnyitó

Zöld oldal

Forgács Erzsébet:

A gabona: a civilizáció

világra segítője

Vidákovich Réka:

Csillagok hullása

Rácz Melinda:

A madár—II. rész

Bíró Helga, Tímár Ágnes, Varga

Júlia, Mayer Márton:

A hőscincér

A borító Györgypál Ildikó munkája

Reményik Sándor:

Csillag a víz alatt

Ott lenn, a víz alatt

Egy másik, mélyebb ég;

S hogy kisímult a tükör:

Ezernyi csillag ég,

Ragyogj, ragyogj,

Te vízalatti ég!

Ragyogj, ragyogj,

Te örök Ideál,

Tőled el nem választ

Sem élet, sem halál,

Ragyogj, ragyogj, örök-idegenül,

Fenn is, lenn is elérhetetlenül,

Ragyogj, ragyogj!

Ragyogj, ragyogj,

Örökkön tiszta kép

E lélek vízalatti, mély egén,

Én már tudom: Csak azt nem

vesztem el.

A miről sose mondhatom:

enyém.

Ragyogj, ragyogj

Éjféli Csillag, lelkem mély egén.

Áldott, szent ünnepet
és békességet kíván
a Dióhéj szerkesztősege.

Ráduly Éva KARÁCSONY

A Fény és a Szeretet születésének Ünnepe

„Karácsony van, s a hír körbejár:

A kis-Jézus, s a Fény megszületett már.

Álmomból én is ébredzek lassan,

Hogy szívembe a tiszta Szeretetet

befogadhfassam...”

(részlet egy angyalpostából)

alamikor régen, még a kereszténység előtti időkben, a Fény születését ünnepelték a téli napfordulókor (dec. 24 -én). Az őszi nap-éj

egyenlőség után (Szt. Mihály idő) a Föld lassan készül az elmúlásra. Növényei elszáradnak, fái lehullatják leveleiket – meleg takarót adva a föld-rejtette magoknak – állatai sötét barlangokba bújnak, s az emberek is meleg ruhákba, házakba húzódnak. Aztán az első hó fehér szemfedőként borítja be az elmúlást. Tél van, sötét, hideg, és a Mártonlámpásunk fénye is alig- alig világít már. Az elmúlás, a sötét visszafordíthatatlan. Ebben a reményvesztett világban mi mást tehetnénk, mint, hogy elfogadjuk a halált, a Földdel együtt befele fordulunk, és várakozunk.

Várakozunk, hiszen – a külső történések, a látszat ellenére – bennünk van az Ős-tudás, a bizo-

nyosság: minden létező mozgásban van, és a mélyponton átbillenve megszületik az Új lehetőség. A Föld legsötétebb éjszakáján történik meg a Fény-születés, s a Föld kilégzése újra elkezdődik.

Egyszer aztán, az Emberiség ilyen mélypontján, a Föld Fény-születésének éjszakáján, megtörtént az Emberiség Szeretet-születése. Jézusnak nevezték, s az elképzelhető legnagyobb ajándékot hozta az Emberiségnek: a Reményt és a Hitet. Reményt az újjászületésre, reményt a megváltásra, reményt az elfogadásra, a szeretetre.

Azt mondják, valamikor kétezer évvel ezelőtt, az angyalok hozták a hírt – a természettel együtt élő – pásztoroknak a Jézus gyermek születéséről, s ők örömmel készülődtek a fogadására.

Azt is mondják, hogy Ő csak egyszer született le a Földre. Hogy van az, hogy azóta is – évezredek át – minden évben a születését ünnepeljük?

Hát erről szól az Advent: a várakozás ideje. Hogy felkészítsük lelkünket a fogadására. Hogy bennünk, általunk születhessen meg minden évben. Ma, amikor annyira elvakítja látásunk a külső, mesterséges csillogás, amikor anyagi világunk üzött vadként hajszol bennünket látszat-életünk látszat-javai után, nehéz (szinte

lehetetlen) meghallani a Föld lélegzését, lelassulni, és befelé fordulva megtalálni a belső fényt. Mégis erre szólít minket az Advent. Hogy ebben a négy hétben (december első vasárnapjától Karácsonyig) minden nap álljunk meg egy „jóakarát-nyi” időre, és készítsük lelkünk jászlát a Születésre.

Ha befele tudunk fordulni, ha el tudjuk engedni akaratainkat, ha nyitottá válunk Ősztön-világunk felé, ha belső takarítás után fehér hólepelként tárjuk ki lelkünk Karácsony Szent Éjszakáján, akkor mi is átélhetjük a Jézus-gyermek születésének csodálatos élményét. Hogy

aztán a bennünk megszületett Szeretet-fényt kiárasztassuk a Föld, az Emberiség egészére.

A várakozás lélek-tisztító műveletében sokat segíthet egy-egy karácsonyi ének, történet, meg-hitt családi beszélgetés, ajándék-készítés. Waldorf-közösségekben mély lélektisztító és -emelő élményt jelent az adventi kert (spirál) végigjárása felnőttként. Ez a – fenyőágakból megépített – spi-

rál az Életútról szól, melynek közepén van a Fény (egyetlen égő gyertya). Efelé a Fény felé haladunk, kezünkben saját készítésű (almába állított) gyertyával, hogy ha lényünk középpontjában elérjük a Fényt, visszafelé odaajándékozhatunk a közösségnek. Ezen az úton minden évben egy nekünk szóló csillagon üzenet érkezik arról, hogy Életutunkon éppen mi a legfontosabb feladatunk. Mélyreható élmény átélni a befelé (az én felé: tapasztalás, tanulás, elfogadás), majd a kifelé (a közösség felé: tett, tanítás, adás) vezető utat. Üzenet, mely segíthet lelkileg, szellemileg

megélni a Karácsonyt, és nem utolsó sorban: fizikai szemünknek is gyönyörű látvány, ahogy az Úton egyre nő a fény, ki-ki hozzájárulva a maga gyertyájával...

Koronként és népcsoportonként másképp élük át az emberek az advent idejét, de a lényeg mindig ugyanaz: tiszta, „szűzi” lélekkel, befogadóan állni Karácsony éjszakáján, a Fény és Szeretet születésének ünnepén, hogy he-

lyet adjunk magunkban a Jézus-gyermeknek.

Mi, itt és most az adventi spirál, és éneklés segítségével töltekezünk és várakozunk. De néhány évtizeddel ezelőtt, egy székelly kis faluban, gyerekként, a várakozás meghatározó élményét a disznóvágás adta. Szinte mindennapos esemény volt, és mindig kóstolót adtak egymásnak. Hiszen Karácsonyra, a legnagyobb Ünnepre, még a legszegényebb családnak is illett gazdag disznótorost tenni az asztalra, s a vendégeket jó szívvel látni.

Csikorgó, hideg hajnalban keltünk a disznóvágás reggelén, s a kaláka folytatódott. Az összetartozás, a nagycsalád meleg biztonságát adta nekünk, gyerekeknek és, talán, a felnőtteknek is. Izgalommal teli félelemmel vártam, mikor visít a disznó, és figyelemelterelés gyanánt faltam a – kimondottan erre az alkalomra készült – fokhagymás pirítóst. Bent a meleg szobában is befogtam a fülem, hogy ne halljam, úgy sajnáltam a visító disznót. Mégis,

a perzselés és mosás élményét ki nem hagytam volna. Reggeltől késő estig folyt a munka, mindenkinek megvolt a maga feladata. Papó mindig a hólyagot fújta fel egy szalmaszállal. Csodálattal teli szemekkel figyeltem, és vele együtt örültem, ha nem pukkant

szét. Akkoriban nem volt lufi, csak disznóvágáskor nézhettem, ahogy nő a hólyag, és a végén disznófő sajt lesz belőle. Jó érzés volt látni, ahogy estére ott lógtak a kolbászok; az, erre az alkalomra készített, rúdton.

A nyárol-lányra, apáról-fiúra hagyományozódtak a feladatok, és büszkeségem a tetőfokára hágott, amikor először én tölthettem a

meleg vizet a bélbe, amit Déd-nagyanycsalam mosott tisztára. Komoly feladat volt ehető tisztára vakarni kanállal, majd újra mosni úgy, hogy közben ki ne szakadjon. Na és a kolbász-töltés! Az is külön művészet. Aztán a nap fénypontja, a vacsora. Ott ül az egész „nagycsalád”, és folyik a szó nemcsak a disznótorosról, hanem igazi történetekről, elmúlt

Karácsonyokról, jó és rossz időről, a Szeretetről és összetartozásról, ami segített túlélni a nehézségeket, és tartósabbá tenni a jót. És jött a kóstoló osztogatás: mindenki adott a másiknak, így átjárta az egész időszakot a tollfosztással, szövés-fonással, paplan és párna készíttéssel és a forralt bor edeskés, fahéjas illatával együtt...

Írhatnék még a Betlehemesjárásról is Karácsony első napján, amikor iskolás gyerekek házról házra járva vitték a kézi készítésű jászlat, benne a kis-Jézussal és eljátszották a karácsonyi történetét, vagy a karácsonyfáról, amire ezüst diókat festett Édesapám és szép fa-talpat faragott Papóm. Vagy a kemencében sült tejfölös lepényről, és friss kenyér illatáról, vagy a csikorgó havon – szikrázó csillagos ég alatt – beszélgető kis csizmákról útban a templom felé...

Most mégis visszatérek a mába, a mi Waldorf óvodánkba.

Advent első reggelén a kemencében pattogó tűz, és az adventi koszorún égő gyertya fénye fogad bennünket a nagy előszobában. Itt ülünk körbe – gyerekek, szülők – és halk énekszó kíséretében építjük lelkünk jászlatát (az egész várakozás ideje alatt). Majd elköszönünk a szülőktől, és fel szabadultan lépünk be a csoportszobába, ahol pillanatnyi ámulatba ejtő csendre késztet az aranycsillagos, kék ruhába öltözött évszakasztal. Betlehemi jászollal, és az úton éppen elinduló Máriával, valamint az – advent első hetére

jellemző – ásványvilággal. Az évszakasztal környékén sorakoznak a szülők által készített, betlehemes jászol-alapok, amelyek napról-napra változva népesednek be az ünnepre. Az Angyalposta is ott van borítékokban, minden gyereknek személyre szólóan, feltűzdelve egy kék selyemre az ablakon, alatta egy paravánon a sok színes ruha várja, hogy a gyerekek felvegyék és eljátsszák minden nap bennük a betlehemes játékot.

Az Angyalpostának külön története van, ami nem a gyerekek értelméhez szól, nem is a szülőknek, hanem a Lélekhez. Ezért a 12 Szent Éjszakán hatnak igazán. Az adventi várakozás idején minden nap kinyitunk egy borítékot és elolvassuk az aznapra szóló üzenetet. Az is érdekes, hogy miért pont azon a napon kapja az a gyerek a neki szóló üzenetet. Mire az összes boríték kinyílt, itt is van az ünnep. Hazaviszik és minden este, elalvás előtt, a szülők elolvassák gyerekeknek, hogy éjszaka, amikor az angyalkáikkal vannak, beépüljön a lényükbe. Sok-sok év alatt tapasztaltam és visszajelzésekből tudom, hogy ezen üzenet ott és akkor hat, amikor úgy nem a szülőknek szól, mégis, sokszor nekik is nagy segítség megérteni és ezáltal elfogadni gyerekeiket. Az adventi időszak előtt külön-külön egy-egy gyerekre gondolva születik meg vers formájában az angyali üzenet. Ahogyan a szülők az adventi kert csillagai-

tól, úgy a gyerekek angyalaiktól kapnak üzenetet minden évben egy szép képeslapon arról, amire itt és most szükségük van lelki fejlődésükben.

Csak ámulunk-bámulunk, amikor belépünk a szobába és ennyi csodálatos és rejtélyes dolog tárul a szemünk elé – **időbe telik**, amíg rátalálunk a minden feszültséget feloldó játéokra.

„**Elindult Mária Karácsony estéjén...**” énekeljük minden reggel az évszakasztalnál, és izgalommal figyeljük, hogy mikor érkezik meg kanyargós, hosszú útján a jászolhoz hiszen, ha már közel van, akkor az ünnepre sem kell sokat várni.

Második héten a növényvilág, harmadik héten az állatvilág és a pásztorok is megjelennek az évszakasztalon, s ezzel együtt a gyerekek saját betlehemesében is.

Nagy a készülődés, az ünnepvárás. Készülnek a méhviasz gyertyák, a mézeskalács, s hogy még nagyobb legyen az izgalom, egyik reggel – **éppen a játék kellős közepén** - hangos kopogással megérkezik Szent Miklós kék palástban, nagy püspöki bottal és süveggel, kezében aranykönyvvel és aranydióval. Széket készítünk neki, leültetjük, mi is leülünk, és már mesél is nekünk hosszú égi útról, ahol találkozott Máriával, az Égi Gyermek anyjával, aki arra kérte, hogy keressen szeretetet az emberek szívében a Földön. Csak **a szeretetből fonhat aranyszálat** gyermeke ruhájához. És Szent Miklós eljött, hogy megtisztítsa

szívünket, és megtalálja a szeretetet.

Ha valaki átéli a Szent Miklós által megtisztított szív élményét, soha nem feledi el. És az a megnyugtató érzés, amikor közli velünk, hogy talált szeretetet a szívünkben és újra lesz Karácsony a Földön!

Most már bizton és örömmel készülhetünk, s e magasztos élmény után megkönnyebbülten és kíváncsian borítjuk ki az ajtóban nekünk hagyott zsákjából a sok-sok finomságot. Körbe ülünk, és csak eszünk, eszünk, közben meg beszélgetünk Szent Miklósról és a Karácsonyról.

Ilyen élmények közepette **gyorsan elszalad az idő, és egy reggel arra ébredünk, hogy itt az Ünnep** (az óvodában egy héttel **Karácsony előtt, hiszen a Karácsony a család ünnepe; az utolsó héten otthon készülődnek**).

Diós-mákos bejglit sütünk az ünnepi asztalra, kinyitjuk az utolsó Angyalpostát, örömmel nyugtázzuk, hogy Mária is megérkezett a jászolhoz. Meghallgatjuk az ünnepi mesét, megesszük a bejglit és a gondosan díszített mézes kalácsot hazavisszük, hogy az angyalok majd feltegyék a karácsonyfára.

Délután újra találkozunk **szülőkkel, testvérekkel együtt, s a kép, ami szemünk elé tárul, magáért beszél.** Az évszakasztalnál ég az adventi koszorú mind a **négy gyertyája. A fenyőillat** árasztó adventi kert közepén fénylik a gyertya és mellette egy

szál fehér rózsa, ásványokkal körülvéve (olyan az egész, mint egy oltár). Az adventi kert – a spirál – és körülötte a szülők – a kör – a két összimbólum) jelképezve az Életutat, és körben védőburokként az angyalok segítő szeretetét.

Minden gyerek egyenként végig járja, gyertyával a kezében (ami egy almába van erősítve) az Utat, miközben a körben szülők és gyerekek énekelnek. Szép látni, ki, hogyan megy végig az Úton befele és kifele, hogyan gyújtja meg és hová teszi le égő gyertyáját, és mi történik közben az Úton.

Van, aki egyedül megy végig és gyorsan, van, akinek kísérőre van szüksége. Van, aki lassan, van, aki tétovázva, bizonytalanul

és olyan is van, aki eltéved. De segítséggel vagy anélkül végül **mindenki „hazatalál” és boldogan adja hozzá saját fényét az egészhez.** Így lesz a sötétből egyre növekvő fény, egyre világosabb, követítve az üzenetet számunkra: ha a várakozás ideje alatt szánni tudunk **egy „jóakaratnyi” időt** arra, hogy elcsendesedjünk, befelé forduljunk, akkor megtaláljuk a Fényt s benne a Szeretetet Karácsony éjszakáján. Úgy legyen!

És ne feledjük! A 12 Szent Éjszaka (Karácsonytól Vízkeresztig) számunkra is üzenetet hordoz. Figyeljünk álmainkra! Szép, lélektisztító várakozást és Áldott, Békés Karácsonyt kívánok mindenkinek.

VÍZKERESZT - HÁROMKIRÁLYOK - IDŐSZAK

a sikerült Karácsony éjszakáján tiszta lelkünkben helyet adni a Jézus-gyermeknek, ha sikerült megélnünk a Szeretet születésének misztériumát, és ha megérintett egy pillanatra lelkünk - s az egész Világlélek - békéje, akkor most, a 12 Szent Éjszaka alatt még tovább mehetünk a Befelé - önmagunk Istenségéhez - vezető úton. **Most a Szellemet, a Gondolatot tisztíthatjuk meg minden külső – teremtett világi – dologtól.** Most el kell engednünk

minden gondolatot, ami arról szól, **hogy „én akarom”.** Az a dolgunk, hogy engedjük magunkba a „**legyen meg a Te akaratod**” szellem-tisztító hatását ahhoz, hogy jan. 6-án – Vízkereszt napján - legyen ahová megszülessen bennünk a Krisztus-lény.

Amíg az adventi időszakban lelkünk jászlát készítettük elő a Jézus-gyermek születésére, addig most – a 12 Szent Éjszakán – szellemi, gondolati szinten vár ránk a tisztítás folyamata. Csak így érinthet meg valami abból a **kozmikus történésből, ami 30 év-**

vel Jézus születése után a Jor-
dán folyóban (Keresztelő Szent
János által) történő keresztelésről
szólt. E keresztelés által született
meg Jézusban a Krisztus-lény -
mondják, egy galamb képében
szállt alá az ég-
ből – és tanított
három éven át.

Itt és most, a
mai ember szá-
mára, szinte le-
hetetlen megérte-
ni – vagy meg-
érezni – valamit
a Vízkereszt
(Krisztus születé-
se) ünnepének
lényegéből. Eb-
ben segít a Há-
romkirályok tör-
ténete, akik -
Karácsonykor a
pásztoroknak ál-
mukban megjele-
**nő angyali üze-
nettől eltérően** -
éber tudattal fig-
gyelték egy csil-
lag megjelenését,
aki a hírt hozza
majd nekik a
Születésről.

Míg a pászto-
rok - a földdel
**együtt élő, léleg-
ző emberek** -
lelkükben élhet-
ték át a Jézus-gyermek születé-
sét, addig a Háromkirályok az ér-
telmükkel, szellemi szinten érzé-
kelték a Krisztus-lény föld-
reszállásának csodáját. Jelképek-

ben gazdag történet ez, és nem is
vagyok hivatott e jelképek megfej-
tésére, csak pár gondolatot írok le
a Háromkirályok színes történeté-
ből, mely gondolatok segítenek
felkészülni a gyerekekkel való
együttlétre ab-
ban az időszak-
ban.

A történet szerint
Menyhért, Boldi-
zsár és Gáspár
volt a három ki-
rály, akik külön-
böző módon, a
világ más-más
tájain várták, és
értésültek a szü-
letésről. Meny-
hért, aki piros
paláttal a vál-
lán, csillagvizs-
gálójával kémlel-
te az eget, s ami-
kor meglátta a
Csillagot (benne
Máriát Jézus-
Krisztussal)
arannyal a kezé-
ben indult a
Gyermek köszön-
tésére. Boldizsár,
kék köpenyével
hallomásból, a
környezetében
lévő emberektől,
szerez tudomást
a Csodáról, és

tömjént visz magával. Gáspárról
nem tudni, hogyan jut tudtára – a
fiatalos lelkesedés jellemző rá, és
zöld palástban mirhát visz a kis-
dednek.

*Adjonisten, Jézusunk, Jézusunk!
Három király mi vagyunk.*

*Lángos csillag állt felettünk,
gyalog jöttünk, mert siettünk,
kis juhocska mondta -biztos
itt lakik a Jézus Krisztus.
Menyhárt király a nevem.
Segíts, édes Istenem.*

*Istenfia, jónapot, jónapot!
Nem vagyunk mi vén papok.
Úgy hallottuk, megszületél,
Szegények királya lettél.
Benéztünk hát kicsit hozzád,
Üdvösségünk, égi ország!
Gáspár volnék, afféle
Földi király személye.*

*Adjonisten, Megváltó, Megváltó!
Jöttünk meleg országból.*

*Főtt korbászunk mind elfogyott,
fényes csizmánk is megrogyott,
hoztunk aranyat hat marékkal,
tömjént egész vassfazékkal.*

*Én vagyok a Boldizsár,
aki szerezcsen király.*

(József Attila: Betlehemi királyok)

Érdekes feladat lehet számunkra, és alkalom a felismerésekre, ha ebben az időszakban elgondolkodunk arról, hogy mit jelenthetnek számunkra ezek a jelképek. Mit közvetíthet számunkra a piros szín és az arany, a kék szín és a tömjén vagy a zöld szín és a mirha. Kiindulópont lehet ezen időszak megértéséhez, átéléséhez.

Az óvodába – a karácsonyi szünetről – Vízkereszt után lépünk be először, és az évszakasztalon a pásztorok helyét átveszik a Háromkirályok. Különböző irányból igyekeznek az Égi gyermekhez, és minden nap követjük útjukon. Az időszak végére (három hét) együtt érkeznek meg, és adják át ajándékaikat. A játékhoz való kellékek is változtak: a pásztor-ruhák helyét átvette a királyok koronája, palástja és a szolgák sapkája.

Míg az adventi időszakban - a pásztorjátékban - a Csillag-angyal és Mária lényének átélése volt a legfontosabb a gyerekek számára, no meg a pásztoroké, akik jókedvű táncsal, kacagással örvendeztek, most a Király-lét és Szolga-lét megélése jelenthet egy életre szóló tapasztalást a számukra.

Legalább annyira nehéz a királyi koronát és palástot viselni, mint odaadó, alázatos szolgaként kíséreni a királyt. (A királyról jut eszembe, ahogyan mi ünnepeljük a születésnapot az óvodában: királyi palást és korona van az ünnepelten, és a kör közepén állva fogadja az ünnepést. Egyik évben

nekem is be kellett állnom a körbe születésnapomon – a gyerekek maguk szervezték számomra a meglepetést – hát, nem volt könnyű ott állni és engedni, hogy engem ünnepeljenek! Megélni és ebből töltekezni mégis gyönyörű élmény volt.)

Azt mondják, az első hét év a meghatározó egy ember életében. Mekkora kegyelem és áldás, hogy ebből a hét évből legalább kettőben, vagy háromban minden gyerek lehet Szolga és Király, hiszen erről szól az egész életünk. Hogy éberem jelen tudjunk lenni életünk minden pillanatában, és minden élethelyzetben eldönthessük, hogy éppen Szolga- vagy Király-lényünket juttatjuk kifejezésre. Olyan sokszor esünk bele ugyanabba a csapdába: akkor viselkedünk szolgaként, amikor lényünk Király voltára lenne szükség, és fordítva.

Végezetül hadd kívánjak mindannyiunknak a Befelé – önmagunk Istenségéhez – vezető útra (amikor Karácsony és Vízkereszt időszakának közepén az óévet búcsúztatva és köszöntve az Újat) szerencsés magunkra találást, segítséget kérve a Krisztus-lénytől ahhoz, hogy megtanuljunk királyként Szolgálni, és szolgaként Királynak lenni. Ámen.

A 4. ÉVFOLYAM

(9-10 ÉVES KOR)

RÉSZLETEK A WALDORF ISKOLÁK KERETTANTERVÉBŐL

Fejlődési jellegzetességek

A 4. és az 5. osztály, amikor a gyerekek 10-11 évesek lesznek, az osztálytanítói időszak közepén helyezkedik el. A kisgyermekkorból tartó átmenet már befejeződött, a pubertás felé tartó viszont még nem kezdődött el. Az osztálytanítói időszak középpontja egybeesik az élet második hétéves periódusának közepével, amit a Waldorf-pedagógiában a „gyermekkor szívének” nevezünk.

A gyermek öntevékenysége magával vonja a légzés és a vérkeringés kapcsolatának harmonizálását is.

Ebben az új állapotukban tapasztalható magabiztosság kitörő életerőben és a világ iránti kíváncsiságban jut - többek között - kifejezésre. A világgal való ismerkedést a természettudományokkal kezdjük, az állatvilág megfigyelésével, mégpedig az emberekkel való alaktani hasonlóságok és különbségek összevetésével. Ezt követi a közvetlen környezet alapos megismerése, ami a térképkészítésben éri el csúcspontját.

Célok és célkitűzések

Az elsődleges és legfontosabb feladat a 4. osztályban, hogy azt a hatalmas energiát, amit ezek a

tízéves gyerekek az osztályterembe hoznak, pozitív irányba tereljük. A gyermekeknek kihívásokra van szükségük, és arra, hogy feladataik minden lehetséges aspektusa irányába megmozgassuk őket.

A gyermekek növekvő tudásvágya igényli, hogy minél több konkrét ismeretet tárjanak elébük, és kínáljanak fel olyan lehetőségeket, melyek önálló munkára teremtenek alkalmat. A gyermekeknek arra van szükségük, hogy új kapcsolatot alakítsanak ki feladataikkal, társaikkal és tanáraikkal. Az órák narratív részeiben olyan történetekkel találkoznak a **gyerekek, melyekben sokszínű** személyiségek játszanak szerepet a társadalom egészében (mint például az északi istenek), és elindul az a folyamat, melynek eredményeképpen különbséget kezdenek tenni a rossz és jó megítélésében. A gyermekekben kezd kialakulni annak a tudata, hogy hova is tartoznak szűkebb és tágabb környezetükben.

A 4. osztálytól kezdve egyre jobban szétválik az írás és az olvasás képességének gyakorlása. Fontos, hogy a beszélt nyelv művelése is folytatódjon szavalással, beszédgyakorlatokkal, beszámolókkal,

leírásokkal, megbeszélésekkel és megfigyeléssel.

Beszéd és figyelem

Ajánlatos, hogy ebben életkorban az esetleges beszédhibák kiküszöbölődjenek. **Hangsúlyosnak tekinthető a beszédleghzés, a beszédritmus tagolása, a mondatok dal-lamának játékos gyakoroltatása, a nem verbális kommunikáció eszközeinek mélyítése, szerep- és drámajátékok használata. A szóbeli fogalmazás felől törekedni kell az írásbeli fogalmazás tanítá-sa felé.**

Írás és ol-vasás

K í v á n a t o s mind az írás, mind pedig az olvasás terén a **k é p e s s é g** szintjére jutni, hogy az önálló tanulás **lehe-tőségét mélyi-teni** tudjuk a gyermekeknél. Ennek az év-nek az irodal-mi anyaga a

germán-kelta mitológia, illetve a magyar mondavilág a honfoglalá-sig. Természetesen más népek teremtéstörténetét és mitológiáját is feldolgozhatjuk (pl.Kalevala). A **feltételezhetően elkészülő olvasó-könyv** továbbra is az osztály arcu-latát követi. Anyagát a mondák és mitológiai történetek, illetve **magyar költők versei, meséi alkotják.** Az írás képessége feltételezi a már

tanultak alkalmazását. A hallás utáni tollbamondás fontosságát erősíteni és mélyíteni kell.

Nyelvtan

Az év témái az ige, főnév és mel-léknév csoportosítása és felisme-rése mellett ismeretek átadása a névelőről, a személyes névmásról és egyéb képszerűen megragadha-tó szófajokról (pl.: számnevek, igeekötők). Mindezek a 3.osztályos témakörök kibővítését jelentik.

A 4. osztály fő nyelvtani témá-ja az igeidők. Fontos, hogy a gyer-mekek megéljék a három időnek –

jelen, múlt, jövő – az állan-dóan változó **mi-nőségét,** „folyó” jellegét. Ebben az élet-korban hang-súlyt kap a szavak elvá-lasztása, a magyar ábécé pontos ismere-te, a szótövek felismerése.

A főnevek tol-dalékolható-

sága, a térbeli viszonyok és elhe-lyezkedések szintén a 4. osztály témái.

A középpontozásban a kérdő és felkiáltójelek használatát lehet továbbmélyíteni, és kitérni a vesz-szó szerepére a mondatban.

A helyesírás fejlesztésében **döntő szerepet játszhat a már elő-ző években elkezdett munka:** a hangos olvasás gyakorlása, a be-

szédművelési gyakorlatok, a figyelem koncentrációjának fejlesztése, a szóemlékezet fejlesztése, s annak az igénynek a kialakítása, mely a gyermeket ebben az életévben ösztönözheti arra, hogy írásbeli munkája igényes, pontos, szép legyen. Törekedni kell nehezebb helyesírási helyzetek gyakorlására: az emlékezetből írásra, illetve önálló gondolatok leírására, megfogalmazására. Ebben segítenek azok a versek, mondókák, találós kérdések, melyeket már a gyermekek ismernek és az emlékezetükből könnyedén előhívhatnak. Hangsúlyt kap a pontos 'j' és 'ly' gyakoroltatása a leggyakrabban előforduló szavakon.

Javasolt témakörök:

BESZÉD ÉS FIGYELEM

Az évszakhoz kötődő természet-versek, a józan észről és az emberi bölcsességről szóló versek, a főoktatás témájához kapcsolódó költemények (állatok, a helyi földrajz és történelem).

ELBESZÉLŐ TARTALOM ÉS OLVASMÁNYOK

- Az Edda részletei, az alliteratív költészet, a Kalevala
- Az Edda, az északi istenek és hősök legendái
- A magyar mondák és mítoszok és a Kalevala részletei.

ÍRÁS ÉS OLVASÁS

- Beszámolók írása az iskolai és napi történetekről és eseményekről
- Leírások állatokról, történelmi jelenetekről, a helybeli tájakról

szerzett benyomásokról, utazásokról

- Hosszabb szövegek másolása
- Tollbamondás különféle módon
- Gyakori, de nehéz szavak helyesírása
- Ismeretlen szavak kiejtésének és helyesírásának gyakorlása
- **Ismerkedés az értelmező kézi-szótárral.**

NYELVTAN

- **Az igeidők (a fő igeidők: múlt, jelen, jövő idő jellemzői, képzésük)**
- **A főnevek toldalékolhatósága, a térbeli viszonyok és elhelyezkedések**
- **A kérdő és felkiáltójelek, a veszszó**
- A számnév meghatározása és alkalmazása, az igekötők szerepe és helyesírásuk.

DRÁMA

Osztálydarab a tanult mitológiai történetekből vagy az eposzokból

Ajánlott szépirodalom:

Negyedik osztálytól egy-egy irodalmi művet a gyerekek közösen dolgoznak fel. Az alább felsorolt javaslatok közül/mellett az osztálytanító választja ki ezt a művet. A kiválasztásnál fontos szempont, hogy a mű nyelve az osztály számára könnyen befogadható legyen, a könyv egységes irodalmi alkotás legyen és témájában kapcsolódjon az év fő témáihoz (pl. állattanhoz a Fekete István regények, A dzsungel könyve stb.).

Edda; Germán-kelta regék és mondák; Kalevala, Tolkien: A Babó; Beke Margit: Északi hősök;

Komjáthy: Mondák könyve; Lengyel Dénes: Régi magyar mondák; Fekete István: Vuk, Kele, Bogáncs stb.; Rudyard Kipling: A dzsungel könyve; Selma Lagerlöf: Nils Holgersson; Baum: Óz a nagy varázsló; Carroll: Alice Csodaországban, Alice Tükör-országban; Carlo Collodi: Pinokkió; Travers: A csudálatos Mary sorozat; Eric Knight: Lassie regények

Várható eredmények:

Beszéd és figyelem:

- A beszédgyakorlatokban figyelni tudnak a helyes légzésre és a szavak helyes ejtésére.
- **Megtanulnak különböző ritmussú** verseket kórusban szavalni.
- Az önálló versmondásban is egyre nagyobb gyakorlatot szereznek.
- **Képessé válnak szóban történő**

közös történetalkotásra.

- Az osztálydarabban önálló szerepek eljátszására is képesek.

Írás és olvasás:

- Képesek az aktuális témához kapcsolódó történetek pontos elbeszélésére.
- Magabiztos és önálló olvasásra képesek a központozás figyelembevételével.
- Gyakorlatot szereznek gyakori nehéz szavak helyesírásában (pl.: j-ly).

Nyelvtan:

- Jártasságot szereznek megtanult szövegek emlékezetből való – elfogadható pontossággal történő – leírásában.
- **Megtanulják az ige, főnév és melléknév definiálása mellett a**

Mayer Imola (8. oszt.): A világ és én

*Kitárom a karom
Látom a Világot,
Dombok, hegyek, völgyek,
Ezek között járok.*

*Látom azt,
Amit minden ember,
Mégis teljesen
Máshogy fogom fel.*

*Érzem Isten jelenlétét,
Szeretetét és békéjét,
Látom napot és a fényét,
Hallom a szél halk énekét.*

*De igaz ez a világ?
Igaz érzések uralják?
Vagy csak álmok világa,
Mely az emberek elméjét megszállja.*

*Egyszer azt mondtad nekem,
Illúzió a szerelem.
De miért lenne az?
Az én érzésem mindig igaz.*

*Tudatosan járok kelek,
Keresve azt, mit nem lelek,
Életem végén újjá születek,
És Istent elérve békét keresek.*

*Keresek, hogy megtaláljam,
Leszületésem a Földre meggátoljam,
Úgy éljek ahogy ők élnek,
Istennel egysülve megbékélnek.*

Hanczár Angéla

A 12. OSZTÁLY

A felső tagozatnak szinte a csúcspontja a 12. osztály. (Azért csak szinte, mert nálunk a 13. évfolyam a búcsúzó, akik előtt egy hatalmas próba áll, az érettségi, de erről bővebben a következő számban szólnék.)

diákok már a 11. osztályban elérkeznek abba a korba, mikor a társadalom átfogó valóságában keresik szerepüket. Tizennyolc–tizenkilenc évesen már tudatosan építeni akarják azt a valóságot, mely őket körbeveszi. Számtalan kérdést tesznek fel arra vonatkozólag, hogy **mi lehet az ő szerepük ebben, és milyen hatással lehetnek a világ társadalmi, szociális, gazdasági, azaz - merem állítani – valamenynyire problémájára, felmerülő kérdéseire.** Így ebben az évben az eddig tanultakat összegezzük, megpróbáljuk más szempontból megvilágítani az eddig csak felületesen, vagy más oldalról körbejárt témákat újra feldolgozni. Ez nem **elsősorban ismétlést jelent, hanem a témakörök komolyabb, mélyebb, átfogóbb tanulmányozását.** Minden tantárgynál központi szerepet kap az egyén és a világ viszonya és kölcsönhatása. A **következőkben megpróbálom röviden áttekinteni a különböző tantárgyakat, de nem ígérhetem, hogy nem szólok többet a saját tantárgyamról, amit nem tudok különválasztani attól a két 12. osztály-**

tól, ahol eddig tanítottam, tanítok.

A biológia epochán vagy epochákon a növények botanikájából kiindulva, az állatvilágot átfogó zoológián keresztül jutnak el **az embertanig.** „Ezáltal követik végig és ismerik fel az élet hajtóerejeként működő fejlődésgondolatot.”

A földrajzoktatásban is az átfogó képalkotásra törekszünk. Nemcsak a személyes sorsuk, hanem a világ aktuális helyzete is a tanítás célkeresztjébe kerül. Összekapcsolódik a technika, a kultúra, nyelv, vallás. Népeségváltozások, ipari centrumok feltérképezése, gazdasági és pénzügyi globalizáció **adják az epocha fő vázát.** Megismerik és megtanulják ezeket a folyamatokat értelmezni, megérteni.

Az idegen nyelvek tanulásakor a hangsúly a másik nép, ország **kultúrájára helyeződik.** Az ideális cél az lenne, ha a gyerekek eredeti irodalmi szövegek feldolgozásán keresztül jutnának közelebb a tanult nyelvhez. Részleteket olvashatnak Shakespeare-től, vagy akár a *Faustból* is.

A történelemórákon hasonló

megközelítésből vizsgálják a felmerülő problémákat, mint a földrajzórakon. „A tanulók arra törek-szenek, hogy a kultúrák periodikus fejlődését és belső felépítését értsék meg.”

Összeha-sonlítják a különböző korok társadalmi felépítéseit, a különbségek okait kutatják. A kronológiai tagolást tema t i k u s

váltja fel, a folyamatokat, az összefüggéseket vizsgálják.

De nemcsak itt jelennek magasabb szinten álló ismeretek. A matematikaórák célja, hogy olyan világba vezesse a diákokat, melyekről eddig még nem hallottak, csak mint érdekesség. Az integrálszámítással és differenciálszámítással új dimenziót kell a gyerekeknek felfogniuk, sőt alkalmazniuk. Az órákon tanultakat összekapcsoljuk a fizika epocha új ismereteivel: optika, elektromosság, mechanika, vagy akár az űrhajózás különböző érdekességeivel.

A művészetoktatás is az emberre koncentrál. A festés és formázás az ember legegényibb testrészével, a fejjel foglalkozik. De az euritmia órák is azt az év végi előadást készítik elő, ahol a diákok egy zenei vagy egy verses darabon keresztül megmutatják valódi bensőjüket. Ha nem is sikerült

minden tantárgyat részletesen bemutatni, a fő irányvonalak re-mélem felszínre kerültek.

Eljutottunk a magyar irodalomhoz és nyelvtanhoz. Érdekes,

hogy a 11. osztályos Parzival epocha mennyire előkészíti az utolsó év két irodalom epocháját. Az első témája az eredeti német tantervben Goethe: *Fa-*

ust című munkája. Szerencse, hogy számunkra adott egy ehhez méltó alkotás, Madách Imre: *Az ember tragédiája* c. drámai költeménye. Az epochán összehasonlítjuk ezt a két művet, sőt ha lehetőség nyílik, hozzákapcsolhatjuk Dante *Poklát*, vagy Shakespeare *Hamletjét*. Mindegyik mű a lét értelmét keresi, az emberi tudat határait feszegeti. A gyerekek választ akarnak kapni arra, hogy mi a gonosz, milyen félelmeink, korlátaink vannak. Mit jelent az egoizmus, mi a bűn, mi a szerelem, van-e szabadság, mennyire befolyásolja életünket a felelősség. A művekből kiindulva vizsgáljuk a modern világ számukra érdekes problémáit, és saját életük értelmezésének lehetőségeit. Az eddigi epocháimon mindig bebizonyosodott, hogy szívesen beszélgetnek, vitatkoznak, gondolkodnak. Mindig globálisan vizsgálják az aktuá-

lis témákat, összekapcsolva a saját tapasztalataikkal, gondolataikkal, érzéseikkel. Élmény volt számomra a tavalyi évben, mikor saját poklot terveztek, és megmutatták, **hogyan képzelik a bűnhődést, és milyen bűnökkel lehet a legmélyebb bugyorba kerülni.**

A második epochán kortárs költészettel foglalkoztunk, és fogunk az év végén. Ez az év utolsó **epochája, sőt a 12 év utolsó** együtt töltött három hete. Az epocha **legfőbb célja elérni azt, hogy a**

diákok nyitottak maradjanak bármilyen irodalmi irányzat iránt. A véleményalkotáshoz már megszerzték a megfelelő **alapot, feladatuk, hogy az olvasott műveket különböző szempontból értékelni tudják.** Nem a konkrét véleményalkotáson van a hangsúly, hanem az érzékeny irodalomértés megtapasztalásán, gyakorlásán.

A nyelvtan sem elhanyagolható és kevésbé jelentékeny, mint az irodalom. Két fontos téma kerül feldolgozásra: a nyelvjárás és a nyelvtörténet. A nyelvjáráskutatást egy terepgyakorlat zárja, ahol a gyerekeknek módjában áll személyesen interjút készíteni és el-

beszélni egy tipikus nyelvjárási **területen élő idősebb nénivel vagy** bábcival. A 11. évben már átéltek egy szociális gyakorlatot, megtanulták, mi a tolerancia, hogyan forduljanak mások felé. Itt az összekapcsoló elem a nyelv, pontosabban **egy eltérő dialektus és a saját anyanyelvjárásuk közti különbség és hasonlóság.**

Sajnos nem tölthetem ki az oldalakat a saját tantárgyammal, **hisz számos fontos eseményről** még be se számoltam. Az irodalomhoz még igen

szorosan kapcsolódik az év végi **dráma előadása, mely „jó példa az egyén felelősségvállalására a közösségért, valamint arra, hogy a közös célért való f á r a d o z á s b ó l több keletkezhet, mint amennyit az egyéni képességek egyszerű összegzése révén az osztályról képzelnénk”.** Itt tapasztalja meg az osztály utoljára a

közösség összetartó erejét.

Az ipari gyakorlat sem mellékes része a 12. évnek. A szociális gyakorlat után ez következik a sorban. Itt ismét a tolerancia egy módját figyelhetik meg. Megtapasztalják, milyen együtt dolgozni egy közös célért, megtapasztalják mi az igazi munka, és milyen

felelősséggel járhat egy aprócska hiba, mely talán egy egész folyamatra kihathat.

Az év csúcspontja azonban az éves munka, a Waldorf-érettségi. Egész évben az általuk választott témán dolgoznak, önállóan kutatnak. Az írásos beszámoló mellett, **egy nyilvános előadáson kell bemutatniuk** kutatásuk eredményeit, illetve egy kreatív munkával kell összekapcsolni a szellemi munkájukat. Kivétel nélkül érdekes dolgozatokat olvashattunk, és **rendkívül színes előadásokat hallhattunk** tavaly is. Mert ki ne emlékezne a fantasztikus csokoládé **bemutatóra vagy a gyönyörű népdalcsokorra és sorolhatnám?! De az is biztos, hogy idén is remek és**

izgalmas előadásokat fogunk hallani.

Koleszár Zsuzsa cikke után elgondolkoztam, hogy már ez a második tizenkettedikes osztály, melyben tanítok, és mindig új és új élmények érnek engem is. Ugyan én még csak kilencedikes vagyok, de gyakran eljátszadózom, milyenek leszünk három év múlva. De addig is kilencedikesek maradjunk, **jövőre tizedikesek, majd tizenegyedikesek**, és azt hiszem, egyiket sem hagynám ki.

¹A magyar Waldorf-iskolák kerettanterve

²Ugyanott

³Ugyanott

Válaszolj!

*Ki ad feleletet?
Az ég oly nagy, beláthatatlan.
Miért hajtjuk igába a földet?
Kíraboljuk őt. Kiszakádtam
Az úr hideg karjaiból,
Kráterre száll a mag, nő,
Elszárad, élek, halok,
Mint eldobott, kőggett kő.
Kilépek, véres vagyok,
Könnyezem, hiányzol Istenem.
Elszakádtam a földtől,
Üres a tér, nincs már cél.
Hiányzol, nincs földem,
Nincs hitem, nincs Istenem.
Csak a mindenség Ura*

Prutek Anita, 2004-ben érettségizett diákunk
12. –es éves munkájából

Fazekas Kristóf

A KISÉRETTSÉGIK ÉS KÖRÜLMÉNYEIK

egy 13-os tollából

A 12. osztályban, egy bizonyos értelemben lezárul egy „Megpróbáltatás Sorozat”, lezajlik egy ipari-gyakorlat, és valódi megpróbáltatással koronázódik az év.

 z az Éves Munka leadása, és az ezt övező előadás-sorozat. A Waldorf pedagógia szerint (az én megfogalmazásomban), „ekkor kerül fel a pont, a gyerekek fejére”. Értsd: külföldi waldorf iskolákban ez a komoly előadás és az addig folytatott tanulmányai alapján államilag elfogadott érettséginek számít. Itt nem, miért is lenne úgy, mint mindenhol máshol?! De, így utólag átgondolva, nem is lennének a helyükben, jó ez a ráadás év. Ilyenkor jövünk rá, hogy valójában, milyen ismétелhetetlen közösségnek a tagjai vagyunk.

Tehát, a 13-dik évben válunk érettségi kompatibilissé. Olyan formában, amit a létező Rudolf Steiner 12 tanéves tantervébe nem szerettek volna beleilleszteni. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy idáig mást tanulunk. Ebben a 13-dik évben, kicsit máshogy, kiegészítve, tételekre bontva, javítókulcsoknak, sémáknak, és a vizsgabiztosnak megfelelő formában. Tehát ebben az évben, teljes fontossági nekiindulással, készülünk a hivatalos megpróbáltatásra. Idén megtapasztalhatunk egy

a főiskolákra emlékeztető órarendszert. Ez azt jelenti, hogy mindenki csak arra az órára jön be, ami a feladatai közé tartozik. Mert hiszen mindenki egyénileg döntheti el, hogy miből tesz közép, vagy emelt szintet, melyik nyelv lesz a választottja, ill. hogy ezen kívül mi lesz a plusz tárgy, amiből érettségizik.

Gyakran az „emeltések” a középszintű órára kapnak feladatokat, és azokkal szétszélednek az iskolában, és elszórtan dolgoznak. Ezek a folyosón terjengő „manufaktúrák” megemléztendő ámulatot és rémületet keltenek a kicsikben, hogy a nagyoknak még a folyosón sincs szabad idejük, ott is tanulniuk kell.

Minden iskolai program fakultatívvá vált számunkra. Ez azt a meglepő tapasztalást nyújthatja nekünk, hogy az eddigi nyűgös, kötelező, gyakran hétvégére eső ünnepekre most már önszántunkból kell eljőnnünk, mert senki nem „kényszerít” és ezzel a fejjel, sokkal barátságosabbnak és szükségesebbnek tűnik, és felismerhetjük bennük a jót.

Az évben van 3 darab ún. kis-érettségi, ezek teljes mértékben

hasonlítanak az igazához, viszont a kérdézet anyag mennyisége, a sorrenddel azonosan közelít a valódi érettségéhez. Ami első látásra nagyon nyomasztó, hogy mindegyik kísérettségi egy tanítási szünet után van, őszi szünet, téli szünet, síszünet... és a tavaszi szünet után van a „nagy” érettségi.

Egy ilyen szünetnek az a tulajdonsága, hogy akármit csinál az ember, nem lehet olyan hangulat, mintha szüneten lennénk, mert ott van az árnyék a

Józsa Barbara, 10. oszt., biológia epocha

mindig előttünk... de be kell látni, hogy rettentő mód jól lehet ezeken a szüneteken nyugodtan készülni. Mindenesetre zavaró, hogy a **tanév kezdetétől gyakorlatilag a nyári szünetig, semmi használható szünet nincsen.**

A kísérettségi hangulata, **egyébként számomra meglepően szórakoztató volt, sőt élveztem.** Főleg az irodalom szóbelit, és ez csak úgy hiteles, ha megsúgom, hogy régebben az irodalmat sem szerettem, és még halkabban, nem is azért, mert eleget készülttem volna. **Egyszerűen élvezhető volt az egész hangulata (a matektól eltekintve).**

Egy kísérettségi aktívan egy

hétig tart! (Passzívan két hétig.) Ez úgy nézett ki nálunk, hogy **hétfőn volt a szóbeli a főbb tárgyakból. Ezt a napot valószínűleg fel fogják majd a jövőben osztani több napra, mert az utolsó felelő hat óra után végzett.** Ilyenkor olyan ötven-hatan vagyunk az osztályban, valaki elől felel, és a többiek nézegetik olyan 30 percig a tételt, amit h ú z t a k , amikor bejöttek. A hét többi napján vannak az írásbelik, amik meglepően hosszúak, úgy átlagosan 3 óra, tehát 8

óra, tehát 8

után elkezdjük, és 11-ig szünet nélkül.

A második héten van(nak) a választott tárgy(ak) de ez már **normális menetű hét, ugyanúgy vannak az órák, és az elmaradt tárgyból azon az órán, felelünk/írunk, ahol eredetileg is az órarendben található.**

A kísérettségik meglehetősen **tanulságosak, kincset érő gyakorlatokat lehet szerezni általuk az érettségéhez, és igen kiszámíthatóvá teszik a lehetséges akadályokat vagy lehetséges gyakorlatlanságainkat.**

Szarkáné Fok Ildikó

EGYESÜLETÜNK, ISKOLÁNK HELYZETE

Bizonyára hallottatok arról, hogy november 9-re közgyűlést hívott össze az egyesület vezetősége, iskolánk jelenlegi helyzetének ismertetésére. (A résztvevők létszáma 123 fő egyesületi tagok és nem tagok egyaránt) Jó érzés volt tapasztalni, hogy a hívó szóra egy emberként mozdultunk meg és ismét a felszínre tört tenni akarásunk.

Az egyesület elnöke, Price Justin megnyitó szavai után rátért arra a két tényezőre, mely befolyásolja iskolánk jelenlegi anyagi helyzetét:

Egyik, az alapfokú művészeti oktatás normatíva megvonása, mely váratlanul érte közösségünket. Ez azt jelentette, hogy iskolánk közel 16mFt támogatástól esett el. **A kieső normatíva pótlására kiírt pályázatot csak a második beadási határidőre sikerült beadni, eredményét a mai napig nem ismerjük, de ígéretünk van arra vonatkozóan, hogy ezt az összeget meg fogjuk kapni egy ötéves szerződés keretében, de az öt év idén szeptembertől, és nem januártól, (!) indul.**

Másik, betervezett és sajnos csak csekély mértékben megvalósult anyagi forrás a pályázatok bevétele lett volna. Ezt nem tudtuk biztosítani, egyrészt, mert **csökkentek a pályázati lehetőségek,** másrészt a kiírt pályázatok megvalósulása nem szerepelt költségvetésünkben, így a megnyert összegek kétharmadát csak a pá-

lyázott célra használhattuk fel.

Az így keletkezett hiány pótlását kell megoldanunk egy rövid távú tervezettel, ami 2007. június hónapig tart. **A közgyűlésen történtek ugyan szülői felajánlások, - amit ezúton is köszönünk - de ebből a helyzetből való kijutásra és a felszínen maradásra strukturális változtatásra is szükség van.** Ennek kidolgozását és felépítését **tűztük ki célul, melyben a Tiszta Formák Alapítvány segítségét kérjük és kaptuk meg.**

A közgyűlést követően azonnal működésbe léptek szülői segítségünk. Részben levelet küldtünk a Bankszövetségnek, anyagi támogatást remélve; most születik a polgármester úr felé íródó levél, ugyancsak támogatás reményében, és elindult egy folyamatos Fórum a Tiszta Formák Alapítvány moderálásával, a jövőkép kialakítására. **Az első Fórum már lezajlott, sok aktív résztvevővel és remek meglátásokkal.** Második Fórum november 22-én lesz. Ezeket a Fórumokon bárki részt vehet, mindenki számára nyitott, mint arról a szülői levelekből is értesültek. **A jövő kialakítása és megszervezése egy hosszú folyamat, mely sok munkát és időt vesz igénybe. Gyermekünk jövőjét alakítjuk, hiszen meggyőződésből hoztuk őket ide a waldorf iskolába, és hisszük, hogy ez a megfelelő út számukra.**

További eredményes és sikeres munkát kívánunk – magunknak!

Somogyi Tibor

A HÁRMAS TAGOZÓDÁSHOZ

Az 1789-es francia forradalom hármasszóval (szabadság, egyenlőség, testvériség) belépni látunk egy impulzust a társadalmi életbe.

bben a hármasszóban megnyilvánuló impulzust Rudolf Steiner úgy írta le, mintegy a helyükre téve a jelszókat, hogy:

- Testvériség a gazdaságban;
- **Egyenlőség a jogban;**
- Szabadság a szellemi életben.

Rudolf Steiner törvényeket fogalmazott meg, amelyek lényege, hogy amennyire képesek vagyunk a testvériséget megvalósítani, annyira válhatunk egyenlővé a jogban, és szabadabbá a szellemi életben. Ezeknek a jelszóknak az érvényesülései a maguk területein összefüggnek egymással: egyik is, másik is hat a harmadikra, és viszont.

A hármasszó ideája ebben a franciaországi történelmi felkiáltásban válik számunkra nyilvánvalóvá. Ugyanakkor nem arról van szó, hogy Rudolf Steiner a testvériség maximumát állította volna aktuális feladatul az emberek elé, ugyanis nem volt utópista.

A testvériség érvényesülésének szintjei vannak:

- A maximum, hogy mindenki képességei szerint teljesítsen, és szükségletei szerint fogyasszon;
- Ma nem itt tartunk! Ahhoz, hogy ne utópiába sodródjunk, fel kell

mérnünk, hogy hol tartunk ebben a testvériségben, és ehhez kell igazítanunk a lehetőségeinket a másik két területen. A hármasszó tekintetében rá kell tekintelnünk a társadalomra:

- a szabadság képében liberalizmust találunk;

- az egyenlőség képében – kisebb-nagyobb korrupcióval működő, és pusztán túlerőn alapuló erőszakot sem mellőző – parlamenti demokráciát;

- a testvériség képében elidegenítést.

A hármasszó a társadalomban való korlátozott érvényesülése rányomja a bélyegét minden intézményre, vállalkozásra, amelyik az adott társadalomban dolgozik, létezik. Nem lehet kilépni a társadalomból, és annak hármasszó vonatkozású közállapotából: a legnagyobb jó szándék mellett sem tudunk testvéri közösséget létrehozni egy nyitott közösségben, ha a társadalmi állapotok ettől egészen elütnek.

Mielőtt a fent említett elidegenítést pusztán pejoratív minőségként tekintené valaki, ki kell fejtenem pár mondatban, hogy mi képp is értem ezt, és hogyan helyezkedik el ez az elidegenítés a hármasszó belül:

- Elidegenítés a gazdaságban;
- Jelenlét a szellemi életben;
- És e két ellentmondás között egy ritmizáló, ide-oda lengő mozgékony-ság, intézményi élet – középén.

A gazdasági életben a mai alapállapot az elidegenítés. Ez első sorban azt jelenti, hogy mindazt, amit készítünk (a mezőgazdaságban, az iparban és a szolgáltatásokban), elidegenítjük (eladjuk), hogy valaki más használja (akit esetleg nem is ismerünk), és hogy ezért pénzt (esetleg csereárut) kapjunk.

A szellemi életben mindez egészen másképpen van: A szellemi életre a jelenlétiség jellemző: lényegében addig élünk szellemi életet, amíg jelenlétet tudunk fenntartani a figyelmünknek válasszott irányban. Ez a jelenlét hozza számunkra az ideákat.

Az embernek szüksége van egy olyan életgyakorlatra, amelyben összekötni képes az ő elidegenítő tevékenységét a jelenléti tevékenységével. Vagyis, hogy a tudatosságban ébredő céljait földi dolgokká tudja formálni, illetve a földi működését tapasztalatokká tudja érlelni.

A hármas tagozódást Rudolf Steiner nyomán megkísérelték a mezoszociális szférában (mint pl. Waldorf-iskola) érvényesíteni, noha Rudolf Steiner nem beszélt arról, hogy ez az idea a társadalom léptékénél kisebb intézmények számára értelmezhető lenne.

Miért merül fel egyáltalán a kérdés, hogy a mezoszociális szinten (pl. vállalkozásokban, Waldorf-iskolákban, vagyis közepes méretű társadalmi alakulatokban) érvényes lehet-e a hármas tagozódás?

A hármasság lényegi sajátossága, hogy a szellemi életnek ugyanúgy jelen kell lennie a jogi élet és a gazdaság formálásában, mint ahogy a gazdaság anyagcseréjére folyamatainak is át kell járnia a jogi és szellemi életben működőket, továbbá a jog előtti egyenlőségnek is éppúgy hatnia kell a gazdálkodóra, mint a szellemi életet élőre.

A hármasság csak akkor érvényesül, ha a három terület (a gazdaság, a jog, a szellemi élet) egyaránt súllyal rendelkezik egy társadalmi organizációban (legyen az akár mezoszociális, vagy annál szélesebb szerveződés), és mindhárom terület hozzáadja sajátosságait az egyensúlyhoz.

A Waldorf-iskola – ahogy pl. Gödöllőn, vagy sok más Waldorf-intézményben látjuk – nem rendelkezik önálló, mai értelemben vett (elidegenítő) gazdasági étellel, hiszen nincs terméke, vagy szolgáltatása a világ felé, vagy önön organizációja irányában. Az a hármas minőség tehát, ami a hármas tagozódáshoz szükséges, nincs meg egy ilyen szinten létező mezoszociális intézményben. Ennél fogva a hármasság életminősége nem hathatja át az intézményt, annak mai formájában.

Akik a hármasságot képviselik a mezoszociális intézményben, nem is tehetnek ezért mást, mint hogy a struktúrában próbálnak hármasságot teremteni: lesz tehát **gazdasági csoport (a nem létező gazdasági élet számára), igazgatósi csoport (ritmizálási igény híján, egyszerű adminisztrációs feladatokra) és szellemi életet (elsősorban a pedagógia számára) élő konferencia.**

Ez azonban a hármas tagozódásnak legfeljebb „csontvázszerű” képe.

A hármasság, mint életminőség így nem nyilvánul meg: nem hat a konferenciára a gazdasági élet (ilyen ugyanis pillanatnyilag nincs), és a szellemi élet ideái is kimaradnak a fenntartási tevékenység formálásából (amely fenntartást ráadásul összetévesztenek a gazdasági élettel).

A hármasság egyik tagjaként álló szellemi élet ideáit is csak

azáltal tudnánk az intézményben ható struktúrákig vinni, és **gazdasági minőséggé formálni, ha megteremténék a két szélsőség – a kint (idegenség) és a bent (jelenlét) – közötti ritmikus „lélegzés” öntörvényű mozgásformáit.**

Nagyszerű lenne, ha egy Waldorf-iskolában megjelenhetne a hármas tagozódás. Tévedés azonban azt gondolni, hogy a strukturális hármasság ezt létrehozhatja. Sokkal mélyebbre kell menni: tartalmi elemekhez, és tabukhoz kell nyúlni. Bizonyos tabukat (például az elidegenítés földi-gazdasági minőségét, a vállalkozást, a gazdaszemlélet érvényesülését) érintetlenül hagyott az iskola. Azt a tapasztalást, amit **e mulasztás miatt mellőztünk, két** élmény által pótoljuk most: a **csődhelyzet történései révén, valamint a válságmenedzselésben felmerülő kérdéseken keresztül.**

Johann Wolfgang von Goethe:

Biztatás

*Kishitű elme
Gyáva türelme,
Tétova sóhaj,
Szanni való jaj
Vészt sosem űz el,
Föl sose ment.*

*Bármí hatalmak
Győzni akarnak,
Ha nem rogy a vállad,
S sziklaszilárd vagy,
Istenek ökle,
Segít idelent.*

Rudolf Steiner

A SZELLEMI VILÁG KÜSZÖBE

A gondolkodás iránti bizalomról és a gondolkodó lélek lényegéről

A lélek természetes bizalommal van a gondolkodás iránt. Érti, hogy e nélkül a bizalom nélkül teljesen elvesztené lába alatt a talajt az életben. Ott **fejződik be az egészséges lelki élet, ahol a gondolkodásra irányuló kétségek elkezdődnek.**

Ha nem sikerül valamit gondolkodásunk segítségével tisztáznunk, akkor szükségünk van arra a vigaszra, hogy ez csak azon múlik, hogy aktuális gondolkodásunk **eléggé erős és éles volt-e.** Abba még csak bele tudunk nyugodni, hogy mi magunk képtelenek vagyunk tisztázni ezt vagy azt adott gondolkodásunk segítségével, de elviselhetetlen az a gondolat, hogy a gondolkodás elvben **sem képes kielégítő eredményre jutni, akkor sem, ha olyan mértékben tudnánk elmélyülni benne, amennyire az egy adott élet-helyzetben a teljes világosság megszerzéséhez szükséges.**

Minden megismerési törekvésünk azon alapszik, hogy a lélek így viszonyul a gondolkodáshoz. Valamely adott lelkiállapot elfedheti ezt, de a lélek mélyén mindig megtalálhatjuk ezt az érzést. Azok a gondolkodók, akik kétségbe vonják magának a gondolkodásnak az érvényességét és erejét, becsapják magukat lelkük alapve-

tő beállítottságára vonatkozóan. Hiszen valójában legtöbbször éppen saját gondolkodásuk élessége az, amely túlfeszítettségében kétséget támaszt és rejtvényeket állít. Ha valóban nem bíznának a gondolkodásban, akkor nem gyötörnék magukat ezekkel a kétségekkel és rejtvényekkel, melyek maguk is a gondolkodás eredményei.

Aki kibontakoztatja magában ezt a fent vázolt érzést a gondolkodásra vonatkozóan, az nemcsak az emberi lélekben lakó erőre talál rá benne, hanem ráérez benne **olyasvalamire is, amit tőle és lelkétől függetlenül tart valaki, egy világot átfogó lény.** Egy lény, amely felé törekednie kell, ha részesülni akar egy olyan életben, amely **egyszerre** az övé és a világé.

Mélységes megnyugvás van abban, ha sikerül magunkat a gondolkodás életének átadni.

A lélek átéli, hogy ebben az életben kiléphet **önmagából.** A léleknek azonban erre az érzésre ugyanúgy szüksége van, mint az **ellenkezőjére, a teljesen önmagában levés képességére.** A két érzés együtt adja meg a lélek egészséges életéhez szükséges ingamozgást. Ébrenlét és alvás alapjában véve **csak a legszélsőségesebb megnyilatkozása** ennek az ingamozgás-

nak. Az ébrenlét során a lélek önmagában van, saját életét éli; az alvásban belevész az általános világ-átélésbe, mintegy kilép önmagából. – A lélek-**inga szélső helyzetei a belső átélés különböző** állapotaiban mutatkoznak meg. Ahogy a gondolkodás átélésében a lélek kilép önmagából, úgy az érzésben, az érzeti életben önmagában van.

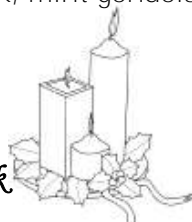
Ebből a szempontból szemlélve, a gondolkodásban találhatjuk meg azt a vigaszt, amelyre a léleknek a világtól való elhagyatottságában szüksége van. Jogosan érezhetjük úgy: ugyan mi vagyok én az általános világtörténet **végtelenből végtelenbe futó** áramában az érzéseimmel, vágyaimmal és akaratommal, amelyeknek **kizárólag számomra van jelentősége?** Ha valaki valóban átérezte a gondolkodás életét, akkor fölmerül **egy másik, az előbbivel ellen-**

kező irányú érzés: a gondolkodás, amely szorosan összefügg e világtörténettel, fölvesz magába lelkeddel egyetemben; benne élsz ebben a történetben, ha engeded, hogy a gondolkodásban átfolyjon rajtad lényege. Akkor úgy érezhetjük, hogy ez a világ fölvesz magába, s megvan benne a helyünk.

Ebben az átélésben a **lélek olyan erőket kap,** amelyek mintha maguktól a világban működő **hatalmaktól** áradnának feléje, bölcs törvények szerint.

Ettől az átéléstől nincs messze az a lépés, amely után a lélek ezt mondja: nem én gondolkodom csupán, hanem a gondolkodás történik bennem; a világ léte és története bennem mondja ki magát: lelkelem csupán a színteret kínálja, amelyen a világ megnyilatkozik, mint gondolat.

Dsida Jenő: Legyetek őszinték

*Lássátok, fáradt vagyok már
s nem bírok szavaitok labirintján
tévelyegni. Szeretem a nyugodt,
nyílegyenes, biztos utakat.*

*Legyetek őszinték, ne zúdítsatok
rám cífraszép szavakat,
mert el tudom viselni a meztelen
igét és ti is el kell, hogy viseljétek.*

*Amikor beszélek, ne nézzetek
a hátam mögé: az nyugtalanít.
Állítástok legyen: igen, igen -
és tagadástok: nem, nem.*

*Mindnyájan biztosan meghalunk.
Ésík a hó, itt pattog a tűz
és mindnyájan testvérek volnánk
és nyájas, jó apánk az Isten.*

Weöres Sándor

A VISSZAUTASÍTÓ ÉRZELMEKRŐL

Rossz-hajlamaidat ne hozzád-vonatkozásában szennyes: ne érintsd; de a rád-tartozót és érinthetlent egyformán szeresd. Ne gyűlölj, ne irtózz, ne undorodj. Ha valami iránt ellenszenvet érzel, ez egyrészt megértőképességed csonkaságának jele, másrészt annak, hogy ellenszenved tárgya valamilyen formában benned is jelen van. Gyűlölöd a gazdagokat? Tisztítsd ki gazdagság iránti vágyadat s majd nem gyűlölködsz. Utálod a nőhódítókat?

A külvilágból se utasíts el semmit; ne gyűlölj, ne irtózz, ne undorodj. Ha valami iránt ellenszenvet érzel, ez annak a jele, hogy nem ismered eléggé. Mindaz, ami a világban szenny, csak hozzád való vonatkozásban szenny és nem önmagában; húzódj ki belőle és már nem szenny többé, hanem semleges jelenség.

Ha egy tányérról levest ettél, az üresen maradó tányérra azt mondod: piszkos; pedig nem tapad rája más mint annak a levesnek maradéka, melyet előbb mint tisztát ettél. A trágya a szoba közepén mocsok, a gabonaföldön éltető-erő. Így van mindennel, ami tisztának, vagy mocskosnak tűnik; semmi sem önmagában jó vagy rossz, csak a helyzete szerint.

Ami hozzád-vonatkozásában tiszta: fogadd magadhoz; ami

Tisztítsd ki érzéki vágyadat s majd nem utálkozol. Ilyenkor nem az ellenszenv tárgyat kell megbényegezned, vagy javítani próbálnod, hanem önmagadban megkeresned annak megfelelőjét s azt finomítanod, míg az ellenszenv el nem oszlik benned.

Mások hibáján csak akkor próbálj javítani, ha e hibát jól látod, anélkül, hogy számodra visszataszító volna; s ha biztosan tudod, hogy beavatkozásod nem tolakodás és nem reménytelen kísérlet.

INTERJÚ FELICIA BIRKENMEIER SVÁJCI HEGEDŰSEL

Felicia Birkenmeier a Waldorf iskolákban folyó hangszeres oktatásról tart szemináriumokat zenetanárok részére. A 2007 augusztusában iskolánk által megrendezett zenetanári továbbképzés vezető tanára volt. Tanácsadóként folyamatosan figyelemmel kíséri zeneiskolánk munkáját. A riportot Kürti Katinka és Kuntz Orsolya közreműködésének eredménye.

ssze tudnád foglalni a Waldorf iskolákban folyó hangszeres oktatás alapelveit?

Elvekről, mint olyanokról talán nem beszélnek. Itt tulajdonképpen egyfajta fordítói tevékenységről van szó. Mindenkor a gyermek fejlődési folyamatát követem és igyekszem megtalálni az ide vonatkozó zenei megfeleléseket. Tehát lefordítom zenére azt, ami a gyermek lelkében lejátszódik. Ezen kívül mindazon útmutatás, amelyet Rudolf Steiner az iskolai zenéléshöz adott, a hangszeres zeneoktatás terén is segítségemre lehet. Művészként dolgozom, művészi mivoltomat ki kell bővítenem, és pedagógus művészsé kell válnom. Céljaimnak a gyermek mindenkori belső helyzetéhez kell kapcsolódnunk és ezzel együtt kell alakulniuk, változniuk. Ezek olyan folyamatok, melyek a gyakorlatból erednek, azonban a steineri emberismeret mélyreható megértésének háttérében növekednek. Késznek kell lennem arra is, hogy az óra jelenében előzetes terveimet a gyermekhez iga-

zítssam, teret adjak számára a helyett, hogy elvekkkel korlátoznám őt. Nagyon fontos, hogy pl. a dalt a belső lélegzettel kapcsoljam össze és ütemet pedig majd csak akkor várjak el, amikor 9 éves korban a pulzus és a légzés lassanként egyensúlyba kerül. A zene olyan gazdag és sokrétű, hogy a gyermekek, ill. fiatalok minden fejlődési fokozatát adekvát módon képes végigkísérni. Egy Waldorf zeneiskolában mindig központi szerepe van a kamarazenének, a koncerteknek, az ünnepeknek, ahol a légkört nem a félelem, hanem az öröm hatja át.

Miben különbözik ez az oktatás a hagyományos zeneiskolai oktatástól?

A különbséget csak akkor tudjuk érzékelni, ha felnőttként a gyermekként állapotaiba helyezkedünk. Ekkor a zene még csupa rácsodálkozás s a zeneóráinknak nem sportedzésekre kell hasonlítaniuk. Habár vannak olyan időszakok, amikor egy egészséges adag „sport” is hozzátartozik a hangszeres játékhoz. De mindent a maga idejében! Lényeges különb-

ség az, hogy nincsenek éves vizsgák, viszont minden gyereknek, a fogyatékkal élőknek is, joga van a muzsikáláshoz.

Milyen előnyei vannak ennek az oktatási formának, ajánlanád-e mindenkinek?

Kisgyermekes esetében ez a fajta oktatás igen ösztönző erejű. Az első találkozás a hangszerrel gyakran végigkíséri és motiválja a gyermeket a pubertás korban is, és több fiatalt segít át a felső tagozatos zenéléshöz, mint a hagyományos módszerek.

Van-e igény erre az oktatásra külföldön?

Alapjában véve mindig a tanártól függ, hogy van-e igény az oktatására. Legtöbbször éppen maguk a gyerekek - akiknek kiváló érzékük van a minőséghez - ajánlják a tanárt más diákoknak. Gyakran a szülőket csak be kell hozniuk, hogy felismerjék az előnyöket és a minőséget.

Milyen járt utak, ill. új kezdeményezések ismertek külföldön? Léteznek-e hasonló, mint a mi zeneházunk?

Svájcban, Ausztriában és Németországban 28 éve egyre növekvő számban jönnek létre „szabad zeneiskolák”. Minden egyes ilyen jellegű kezdeményezésnek megvan a maga története. Ezeket a zeneiskolákat többnyire olyan zenepedagógusok hozták létre, akiknek elégedetlensége az állami zeneiskolákban átlépte „a fájda-

lomküszöböt”. Ezek között vannak olyan zeneiskolák, melyek egy Waldorf iskolán belül működnek s olyanok is, amelyeknek saját épületük és bizonyos önállóságuk van. Ott állami iskolás diákok is részesülhetnek Waldorf zeneoktatásban.

Mit gondolsz a mi zeneiskolánkról, milyen gondokat, ill. csapdákat látsz a mi esetünkben, amelyeket elkerülhetnénk?

Örülök a zeneiskolátoknak! Az úttörő időszakban „mindig adódnak csapdák”, de amit különösen fontosnak tartok, azt a következő pontokban tudnám összefoglalni:

- Tisztázzátok alaposan, hogy az itt tanító zenetanárok valójában mennyire elhivatottak a Waldorf pedagógia iránt és, hogy készek-e önmagukat folyamatosan tovább képezni. Enélkül csak egy alternatív zeneiskolátok lesz specifikus beállítódás és elkötelezettség nélkül.

- Igyekeztek programokat szervezni - koncertek és ünnepek -, amelyek Gödöllő városának tettségét is elnyerik és pénzt is hozhatnak számotokra, ill. szociális alapítványotok számára.

- Az ilyen jellegű iskolák lelkét mindig a zenei konferenciák adják, ahol gyümölcsöző szociális folyamatok zajlanak, ahol a tanárok megtanulhatják egymást különbözőségükben elfogadni és értékelni.

- A Waldorf zenetanároknak is vannak céljaik a normál képességű gyermekek esetében, ám eze-

ket a célokat nem vizsgákkal kell elérnünk!

Javaslod-e a gyerekeknek, hogy tanuljanak hangszeren játszani? Nem elég-e csupán zenét hallgatni?

Ingerekkel túlárasztott világban élünk (Közép-Európában legalábbis.) Minden ember számára **fontos „sziget” lehet az önmaga által létrehozott zene.** Ezt a kincsét – **ha később nem is fog már zenélni** – mindenki magával viszi majd az életbe. Ezen kívül a zene **egy társas művészet.** Az együtt muzsikálással, a közös játékkal a békés légkör iránti fogékonyságot, a béke megteremtésének képességét fejlesztjük. Ezért is nagyon fontos minden ember számára ez a tapasztalás.

Milyen tanácsokat adnál a szülőknek?

Minden gyermeknek meg kell tanulnia a hangszerén válsághelyzeteket **legyőzni.** Ehhez **szülői és tanári törődésre, figyelemre van szüksége.** A szülők túl erős, tekintélyelvű kritikája **gyengíti a motivációt.** Mindig hallgassuk meg a gyermeket.

Mondanál néhány szót magadról, az általad bejárt útról, terveidről?

1956-ban, a magyar forradalom napjaiban születtem Ausztriában, két éves voltam, amikor Baselbe költöztünk. Waldorf iskolába jártam. Bécsi zenetanulmányaimat már azzal az elhatározással folytattam, hogy egy napon gyerekek-

kel és fiatalokkal fogok majd dolgozni. 1980-ban visszatértem Baselbe és részt vettem az ottani szabad zeneiskola kiépítésében. 23 évig dolgoztam itt. Sok ünnep, rendezvény szervezésében **vállaltam részt.** Az **első időszakban zenes marionett meséket is írtam,** melyeket tanártársaimmal adtunk **elő.** **Konferenciák, tanári koncertek, költészet-zene társművészeti rendezvények** (16-18 évesekkel) töltötték ki ezeket a gazdag éveket. A nyári szünetekben zenei-színházi workshopokat tartottam a baseli gyerekek részére. Három éve önállóan dolgozom, sok magántanítványom van. Szemináriumokat tartok Oroszországban, Magyarországon és Szlovéniában. Két éve veszek részt egy **hospicecsoport (a halálba készülő emberek segítése, a ford.)** munkájában, **ahol a zenéért is felelős vagyok.** A nyelv igen fontos számomra, ezért is fordítok oroszról németre. Nagyon szeretem és sokat játszom a magyar népzene. Sokat tanultam román származású, fogadott gyermekemtől, **aki életének első évét gyermekmenhelyen töltötte.** **Láttam, hogyha a gyermeki fejlődés akadályokkal küzd** – mint pl. a fogyatékosoknál, ill. betegeknel – **annál intenzívebben nyilvánulnak meg a lelki erősségek,** melyek a zenében közvetlenül jutnak kifejeződésre. **Zeneiskolátoknak azt kívánom, hogy találja meg saját útját.** Örülök, hogy ezt a folyamatot veletek együtt átélhetem.

Mayer Márton, Fülöp Hajnalka

KÉT MOZGALMAS NAP

Beszámolók tájfutásról, teljesítménytúráról

Tájfutó Nap

agy várakozás előzte meg iskolánk első tájfutó napját, mivel ilyen jellegű programra még soha nem volt lehetősége a legtöbb érdeklődőnek.

Miután mindenkit biztosítottam, hogy „Á, dehogya, nem kell majd futni...” sokan előre jelezték részvételi szándékukat, így végül is vagy negyven fő verődött össze november 11-én, az Erzsébetpark bejáratánál.

Az első 45 percben egy kicsit magával a tájfutó térképpel, a kilométer-beosztásokkal, jelölésekkel, és a „mit tegyél, ha baj van?”-okkal ismerkedtünk meg.

Közben kialakultak a csapatok (4-5 fő), és lassan elérkezett az első futam indítása. A Price Márton féle, a győzelmet már a zsebében érző csapat indult először, de csak porfelhőt lehetett belőlük látni, úgy sprinteltek el a szikla mellett. Ezután ötpercenként jöttek a többiek, csupa megszeppent, elszánt arcocská kutatót a térképen a megfelelő irány után...

Barátok, barátnők indultak együtt, volt aki családotul kereste a bójákat, és volt olyan is aki - amíg a többiek futottak - szendvi-

cseket kent a kifáradt beérkezőknek.

Ebben a futamban 8 bóját kellett megtalálni, szóval rövid időn belül köszönthettük az első befutó csapatot (Mártonékat), akiknek izzadtan, kifáradva is a legnagyobb gondjuk volt, hogy **biztosan ők lettek-e az elsők.**

Végül is ez normális. Szépen sorban beszállingóztak a többiek is, panaszkodva, nevetve, vagy szidva a szervezőket, de végül mindent tisztáztunk. Megnyugodni sem hagytunk nekik időt, és elindult a második futam, amely kicsit rövidebb, de sokkal technikásabb volt.

Itt 40 perc alatt a jól elrejtett 17 bójából, tetszőleges sorrendben minél többet kellett megtalálni. A most már hatékonyabb, tájolóval felszerelt csapatok (ezeket pályázaton nyertük!!) jóval könnyebben eligazodtak a térképen, és elégedetten tértek vissza az idő lejártával. Csokievés, eredményhirdetés, vitatkozás (mivel nem Márton csapata lett a legjobb...) és egy kis levezető futkározás után, élményekkel tele vonszolták magukat a gyerekek haza, illetve Márton napi ünnepségre.

Biztos nem kellett nekik mesélni az elalváshoz!!

Mikor a mázszószakkörös pályázatot írtam, írtuk, egy percig sem hittem, hogy ez lelketlen munka lenne: egy ilyen tájfutó nap lebegett a szemem előtt a néma és száraz dokumentumok kitöltögetése közben. Most megvalósult: a pénz is meglett a pályázathoz, és mi is eljutottunk. Merthogy a féléves Mátéval derekasan végigjártuk a pályát, közben – a kenguruban csücsülő baba nagy öröme - a napsütötté, kellemes Erzsébet-parkban mindenütt a bokorból, fák közül kisebb-nagyobb gyerekek bukkantak fel. Jó volt látni azt a szilaj örömet, amit a tudásukat (térkép, tájékozódás) és ügyességüket egyaránt próbára tevő kihívás okozott.

Az is feltűnt, hogy a parkban sétálók közül egyre több arcán láttam: érdeklődve, kíváncsian figyeli a hatalmas gyerekcsapatot: mi lehet itt, mi ez a jó játék? Merthogy kisiskolások, gimisek, apukák, anyukák is futottak, kerestek, kiáltoztak, mosolyogtak, izzadtak és lihegték: együtt, egymással.

Egy kis színes sztori: egy „jelzőlap”, ún. bólya elveszett: Marci hamburgeres kézzel rakta ki tegnap a lapokat, és egy kutya érezhette a „junk food” ízet, ezért „reggelizte” meg az A4-es táblát, melynek maradványait megtaláltuk..:)

A lényeg: a következő tájfutásra gyertek minél többen! Ez a sport azon kevesek közé tartozik, amit ideális sokan együtt végezni, különösebb bonyodalom nélkül! Gimisek, gyerekek, apukák-anyukák, figyeljétek a hirdetéseket, gyertek tájfutni!

Nagyon régóta készültem az eseményre, amikor majd én fogok levezetni egy TT-t, azaz Teljesítmény Túrát.

Az ehavi, „Mayer Zsolt féle” kirándulás éppen aktuálisnak tűnt, így a rengeteg telefon, szervezkedés után november 25-én vagy 65 emberrel érkezünk a 653 méteres Naszály lábához.

Egy 3 kilométeres séta vezetett a rajthoz, ahol az előre egyeztetett csapatok megkapták a menetlevelüket, ami egy útvonalleírást, egy térképet rajta a bejelölt ellenőrző pontokkal, valamint egy pecsételő felületet tartalmazott.

A teljesítménytúra lényege röviden az, hogy a versenyzők a kijelölt útvonalat a meghatározott turistautakon haladva, az ellenőrzőpontok érintésével megtegyék. Az említett pontokon a csapatok frissítőt, élelmet valamint menetlevelükbe pecsétet kapnak, ami igazolja a táv tényleges megtételét.

Kilenc csapat vágott neki az igényes 15 km-es távnak, amiben emelkedők is voltak bőven. Volt negyedikes, ötödikes kislányokból (!!)

álló bátor csapat, a megszokott Márton féle „mi vagyunk a királyok” csapat, apukákból álló elszánt csapat, és sok egyéb jó párosítás.

Akinek nem volt kedve indulni, az Zsolttal elment megnézni a gyönyörű Násznép-barlangot, én meg maradtam a célban teát főzni (nagyon köszönöm a segítséget

Szabó Erzsinek!), okleveleket írni, meg persze izgulni.

Aztán jöttek a telefonok: „*Marci, nem találjuk a kéket, mit csináljunk??*”

„*Leszedték a piros szalagozást, merre menjünk?*”

Intézkedés, idegeskedés, aztán:

Úgy számoltam, hogy a leggyorsabb csapatnak is minimum három és fél órára van szüksége, erre két órával indítás után a négyes pont felhív, hogy most futott át rajta **három csapat!** „Ezek meg vannak kattanva!” - gondoltam, de valóban, egy fél óra múlva **feltűntek Mártonék**, irdatlan sárosan, izzadtan, **lihegve, hogy ők lettek-e az elsők.**

Kis forró teával betömtem a szájukat, meg hát meg is voltak fáradva, aztán lassan megtudtam mi történt: Az út nagyon-nagyon meredek részénél, az út hatalmas hurkokat tesz a hegyoldalban. **Miért is mennének „feleslegesen”?** Így hát toronyiránt megindultak lefelé, a baj csak az volt, hogy egy **idő után olyan meredek lett az oldal**, hogy nem tudtak megállni. Nem tehettek mást, lefeküdtek, és hason tették meg az út további **részét a völgyig... Ez látszott is a kabátjaikon!**

A többi csapatnak is mindnek megvan a maga kis története (Gergőék például egy 7 kilométeres hurokkal toldották meg a távot...), de egyről még részletesebben is írnék:

A felnőtt csapat. Tudniillik egy ilyen TT-n mindig van egy úgynevezett „seprű” aki

vezett „seprű” aki az eltévedteket és a **kintlévő szalagozást szedi össze a mezőny levonul-tával.** Az történt, hogy a sereghajtó **felnőtt csapat** eltévedt, és letért a kijelölt útról. A **seprű** meg **vígán megelőzte**, abban a tudatban, hogy **mindenki** **előtte** van. Felszámolta **az ellenőrzőponto- kat**, a jelöléseket, egyszóval a lebontotta az utat. Nem

sokkal ezután az eltévedt csapat visszatalált az útra, vagyis hogy, csak a volt útra, amit azóta a **seprű lebontott!** **Jöttek a hitetlenkedő** telefonok, hiszen nem volt semmi jelzés! Nagy nehezen elmagyaráztam nekik, merre is kéne menni, így sajnos egy órát várakozással töltöttünk el a célban, ami már **kissé fárasztó volt.** Már erősen sötétedett amikor megérkezett a szerencsétlenül járt csapat, és gyorsan lesiettünk a buszhoz, amivel fél hatra értünk vissza Gödöllőre. **Tapasztalatokban gazdag** nap volt ez, és aki plusz a 15 km-

es távot is teljesítette, az minimum 22 kilométert tett meg a nap folyamán!!

Bővebb info, fotók, programok az ideiglenes

www.wmsz1.blogspot.com-on.

Ugyanez a túra, egy „megszállott” túrázó szemével

Kicsit aggódva indultunk, mert-hogy a féléves kisbabánk világéletében a meleget szerette: májusban született,

egy nyár az egész élettapasztalata, a november végi időjárás még új volt számára. A meteorológia által ígért enyhe idő és nap-sütés azonban vonzott minket is.

Hogymiert hiszek én a rádió-nak? - Tettem fel a kérdést, mikor Kosdon már mindent szürke köd borított... De még ekkor is bíztam a Zsolt-féle ígéletben: a Naszály hegytetőről a szlovák Tatra csúcsai is látszódnak.

Nos, ez lett volna tehát a cél: neki-vágtunk a hosszú kaptató szekérútnak, aztán csúszós, nedves, agyagos ösvényen másztunk fel, és már „haraphattuk is a friss levegőt”.

(Eközben a gyerekek már táj-yalogoltak, jómagam aggodalommal

figyeltem, ahogy a 11 éves Fruzsiban nekivág a ködös, hideg erdőnek, egy-két 12 éves „naggyal” és néhány kisebb gyerkőccel alkotva csapatot. Bátorítottak, hogy van náluk térkép... Ekkor készítettem először a kezem ügyébe a telefonomat, a 112-es vész-hívót beélesítve. Nem is gondoltam, hogy még talán használni is fogom...)

Szóval a friss levegőt a János-vitézből jól ismert módon „haraphattuk” olyan nagy köd volt a tetőn, de jó fantáziánk-nak köszönhetően el tudtuk

képzelné a Tatra havas bérceit is. A Naszály-barlang előtt a kismamáknak kijelölt hátizsák kupacon vártam, hogy visszaérjenek a csapat tagjai: Mayer Zsoltot biztosítottam, hogy

ha 20 perc múlva nem érnek vissza, hívom a katasztrófa-elhárító szolgálatot. A 21. percben bukkant fel az első kipirult, mosolygós gyerekefej: mindenki visszamászott. A 112-es vész-hívót megint épphogy nem hívtam fel.J

A tűz mellett melegedve, a visszaérkező csapatokat hallgatva a régi idők úttörőtáborai flingije jutott eszembe, azt leszámítva, hogy akkor nem volt rajtam egy 10 kilós baba... (és 20 év súlya)

Felejthetetlen jeleneteket éltünk át

az eltévedt csapatot várva: a gimisek matektanárukkal meghittten beszélgetve ültek a tűz mellett. (Ki mondta, hogy a matektanárokat utálni kell? Én eddig úgy tudtam...) A kisebbek hajlékot építettek az erdőben, egy kutya vidáman fürdött a fagypontról közeli pocsolva vizében. (Rebeka mindig oda dobta a botját, de élvezték). Szóval ez sem volt egy szokványos szombat. A valóságba

csak a faluból felszűrődő fagyisautó szirénája rángatott vissza, no meg a hirtelen ránkboruló sötétség.

A 20 kilométer, fagyoskodás, köd, várakozás még mindig kevés volt a fáradtsághoz: hazafelé a buszvezető fejében is megfordulhatott a segélyhívó száma, annyira tombolt mögötte a fiatal sereg.

Sík Sándor: Az Isten ölében

*Már nem is kutatlak.
Se lakatos ajtó, se függönyös
ablak,
Se tilalmas torony már nem
csalogatnak,
Nem is riogatnak.*

*Erdő kanyar árnyán
Nem viszket a talpam, hogy
mélyire járnám.
Ha távol a tölgyek, a picike páfrány
Töve is jó párnám.*

*Gyenge moha-sarjon,
Zúzó kavics-élen: egy a derekaljom.
Fűszál puha zizzén, lomb-messze-
morajjon:
Csak az egyet hallom.*

*Csak az egyet érzem:
Takaró mennyboltom és heverő fészke,
Szívó levegőm és szívver-pihégésem,
Általjár egészen.*

*Ugyan merre mennék?
Ugyan hova lenne moccannom is innét,
Ahol ilyen édes-odahaza lennék,
Nem tétova vendég!*

*Itt jó nekem éppen.
Futkosásba fáradt kicsi-fiúképpen
Apró lábaimmal megsimulok szépen
Az Isten ölében.*

Farkas Boglárka

„KÍVÜL-BELÜL”

GÖMB kiállítás megnyitó egy műkedvelő szempontjából

Fényképezőgéppel, jó tanácsokkal felszerelve, ve-
gyes érzelmekkel indultam a kiállít-
ás megnyitóra. Emre rendezvény a
Gödöllői Művelődési Házban volt
november 12-én. A meghívót Ákos
bácsi hozta be még
pár nappal előtte.
Érdeklődve néztem,
vajon mi ez? A
GÖMB egy rövidítés
vagyis Gödöllői Mű-
vészek Barátok.
Több tanárunk sze-
repelt a kiállítók kö-
zött, úgyhogy kíván-
csian mentem be. A
kiállítás a Galga-
teremben volt, jó tíz
perccel a megnyitó
előtt értem oda, de
már akkor is elég
sok ismerős és nem
ismerős járt-kelt ki-
öltözve.

A művek egyelőre letakarva áll-
tak és mindenki alig várta, hogy
lekerüljön róluk a sejtelmes lepel.
Végül egy gongütésre a folyosón
beszélgetők is bevonultak a terembe
és a következő gongütésre pedig
elcsendesültek az összegyűltek. A
nyitó beszédek kezdte Kec-
sés József, majd a Liget c. folyóirat
egy hölgy és két férfi írója, felolvas-
ta művét a kiállítás témájában. A
három mű után egy újabb gong-
ütésre a művészek levették a borít-
ást a kiállított tárgyakról. Az embe-

rek zsbongva körbejártak, páran
fényképeztek. A kiállítás témája: a
„kívül-belül” volt, a festmények,
szobrok, fotók is ezt a témát idéz-
ték. Durván faragott fa-gömb, egy
hárfa alakú ív ölelésében, kőke-
mény, négyszögle-
tes, fehér ház, köröt-
te keringő apró em-
beralak - szinte lát-
ni, hogy keresi az
úttját. Kisplasztikák,
grafikák, műalkotá-
sok – kívül, a terem-
ben; felcsillanó gon-
dolatok, szívmen-
gető érzések, „lila”
hangulatok – belül,
a szemlélődő látoga-
tóban.

Nem szeretném lelő-
ni a poént, de a ked-
vencemet azért el-
mondom.

Ahogy beléptem a terembe, se-
lyemszerű anyagok „jöttek velem
szembe”, egymástól jó tíz centire. Az
anyagok más-más színűek voltak és
az utolsón egy kis cetlin a követke-
ző állt: Világok, Kovács Gabriella.
Hát ez a mű volt, ami engem meg-
ragadott, erről készítettem a legtöbb
képet is, ahogy az emberek be és ki
közlekednek a selymeken keresztül.
(Fotók: www.waldorf-godollo.hu)

A kiállítást egyébként minden-
kinek ajánlom figyelmébe, decem-
ber 15-ig bárki megnézheti hétfő
kivételeivel 10-18 óráig.

ZÖLD OLDAL

Kedves Olvasók!

Mostantól a Dióhéj hasábjain találkozhattok ezekkel a környeztvedő oldalakkal. Engedjétek meg, hogy bemutatkozzam. Farkas Boglárka, 9. osztályos tanuló vagyok, az iskolánkban egyelőre kialakulóban lévő Zöld Diákönkormányzat (ZöldDÖK) elnöke és a GreenPici szakkör egyik veterán tagja. A zöld oldal most egy nem-sokára aktuális témáról szól: a csomagolásról. Ugyanis mindjárt itt a karácsonyi vásárlásőrület és vele együtt a díszcsomagolások, amik szépsége egy letépésnyi örömet nyújt sok embernek, és sok gondot vet fel az újrahasznosítása, illetve megsemmisítése. Az alábbi pontokban tehát egy-két javaslatom lenne, mit tehetünk a környezettudatos vásárlásunkért. Hadd idézzem a Tudatos Vásárló 5. pontját:

„5. Mennyi műanyagot viszel haza? Vigyél magaddal táskát, szatyrot, ne fogadj el zacskót mindenhol. Válaszd az egyszerűen csomagolt árut. Keresd a visszaváltható, illetve újrahasznosított csomagolást.”

Tehát nézzük először is a nejlonzacskót, azon belül is a történetét, előnyeit és hátrányait.

A nejlonzacsó először az Egyesült Államokban jelent meg 1957-ben, eleinte gyümölcsök, kenyér és egyéb szendvicsek csomagolásához használták. A nejlonzsák a '60-as évek környékén került forgalomba, de az igazi felvirágzását

az 1970-es évek közepére tehetjük. A nejlonzacskó alapanyaga nyersolaj és gázok, továbbá petrokémiai-származékok. Egy nejlonzacskó általában pár gramm és vastagsága is csak pár milliméter.

Ebből akár azt is gondolhatnánk, hogy teljesen ártalmatlan, pedig nem az. Az igaz, hogy a nejlonzacskó gyártása 20-40 %-kal kevesebb víz és energiahasználatot igényel, mint a papírzacskó és a légszennyezés is kisebb, azonban a legtöbb nejlonzacskó nem jut el a lerakóhoz, hanem szétszóródik. Kenyében pl. a kerítések, fák ágai, a levegő tele van vele, sőt nem egyszer a madarak torkából kell kiszedni az eldobott zacskókat. Írországban pedig már csak „nemzeti lobogóként” emlegetik. Pont ezért adót vetettek ki rá, így 95%-kal csökkent a fogyasztás. Vannak országok, ahol a bevásárlóközpontokban vászontáskákat árulnak a pénztáraknál. Sajnos azonban ez Magyarországon még nem jött be a köztudatba, ezért is intek most mindenkit, hogy ha lehetősége van rá, akkor vagy legyen magával otthonról zacskót, ha vásárolni megy, vagy ami még jobb, vászontáskával menjen. A gyerekek uzsonnájához sem szükséges zacskó inkább szerezzetek be egy ételhordó-dobozt, vagy egy uzsonnástáskát (kis zsák textilanyagból).

És most szólnék a karácsonyi ajándékokon csillogó díszcsomagolásokról. Ezen csomagolások

általában a kukában végzik, ragyogásuk csak pár pillanatig tart. Itt nem arról van szó, hogy egyáltalán ne csomagoljuk be szeretettink ajándékait, erre is van egy jól bevált módszer. A papírboltokban lehet kapni félfementes papírból készült A2-es csomagolópapírokat, ezek kidekorálását nyugodtan rá lehet bízni a kisebb gyerekekre egy pár doboz ceruza, kréta és festék társaságában, **garantáltan sikert fog aratni főleg a nagyszülők körében és így környezetbarátan oldjuk ezt meg.** A papírt **később sokoldalúan felhasználhatja** a megajándékozott, nem kerül a kukába.

Azonban azt sem szabad elfelejtenünk, hogy az a legkörnyezetbarátabb hulladék, amit meg sem termelünk. Ha viszont ezt nem tudjuk betartani, akkor próbáljunk visszaválthatót keresni, vagy olyat, amit újra lehet hasznosítani, keressük a nagy kiszerezéseket. Az óriási áruválaszték miatt könnyű bedőlni a csomagolásoknak. Csak kritikus vásárlással tudunk tenni az im-

portált és a saját termékeinkből **növő hulladékhegyek ellen.** Ha kevésbé feldolgozott, nagy kiszerezésű árut **veszel egyszerű csomagolással,** azzal nem csak a pénztárcád, hanem a környezeted is jobban jár.

Felhasznált forrás: www.tudatosvasarlo.hu, Zöldköznapi kalauz, na meg az elmém leleményessége.©

Hát én ennyit szántam ebbe a számba, ha valakinek bármi javaslat, kritikája van az oldallal kapcsolatban, vagy esetleg szívesen írna **Ő is, annak várom a javaslatait** erre a címre: won.a.pan.tei@gmail.com

Tehát ne feledjétek **intelmeimet, vigyázzatok a „hókotrókkal”** és Kellemes Karácsonyi Ünnepeket Mindenkinek!

ZöldDÖk: egy tagból álló szervezet, iskolánk diákönkormányzatán belül. Az elnök és a tagság teljes egyetértésben dolgozik. Első feladatául a fenti cikk megírását tűzte ki, amit maradéktalanul teljesített.

Mayer Imola (8. oszt.): Tenger

*Hullám habok moraja kél,
Tenger szava utólér,
Delfinek raja játszik a vízben,
A hold tükrében, víz tükrében.*

*Csillan a gyöngy lent a mélyben,
Játszik a fényben, játszik az égen,
A tenger beszél, besszél egyre,
Ő élni fog örökre.*

Fülöp Hajnalka

„KISZIVÁROGTATOTT BESZÉLGETÉS”

Kicsit hamarabb értem a minap a suliba a gyerekekért, még nem jöttek ki. A folyosói várakozás helyett inkább elsétáltam a parkoló fölötti kert felé. A **verőfényes őszi színek között hirtelen egy fekete-fehér szarka rebent fel előttem: hangosan méltatlankodott, amiért megzavartam a homoktövis-csárda beli lakmározását.** Kicsit hátrébb léptem, hisz ezen a 2 hektáron csak elférünk. De hirtelen...

Vagy a sugárzó őszi nap, vagy egy fejemnek csapódó faág tette, hogy egyszer csak beszéd-hangokat hallottam, a fejem fölül! Odanéztem: egy zöld küllő és a szarka beszélgettek. Értettem minden szavukat!

- Hová, merre szomszéd?
- Hát csak ide, hisz ihatnék!
- Ihatna, de hisz nem volt eső mifelénk?
- Óh, kis butus, hisz madáritónk is van már... Na, figyeljen, elmesélem!

A múlt szombaton történt, tudom, hisz akkor mennek a gépmadarak is a fejünk felett. Egyszer csak jönni kezdtek, azokból a kerekesek dobozokból, kicsik, nagyok, kisebb kerekesek kocsival, taligával, kinek mi jutott. Ásni kezdtek, meg valamit csináltak azzal a nagy feketével, ami korábban a **dübörgőn volt.**

„- Ahá, a szarka biztos a traktor-

gumiról beszél, amit Péterék szétváltak, hősies munkával, és a levágott rész madáritató lett.”

- Na ne mondja, ezt tényleg ők csinálták? Eddig csak jöttek – mentek, dúltak – fúltak, meg azt a pattogót gömböt rugdosták itt a kertben, jót is tudnak tenni? – **kérdezte a csodálatos színű tollruhában pompázó, harkályra hasonlító zöld küllő.**

- Méghogy tudnak –e? Hát az itató körül finom csipkerózsa, galagonya –és homoktövis bokrok várnak minket terített asztallal, el tudunk bújni az ágak között, és nem utolsó sorban macskák sincsenek! – kerregett a szarka.

A focizó gyerekekről beszélő két madár köré közben egyre többen gyülekeztek: egy vörösbegyet, egy feketerigót és egy galambot ismertem fel. Ennél többet csak akkor ismernék fel, ha pingvin is totytyant volna közéjük, de ez most elmaradt.

Az újonnan érkezett madarak hangos bekiabálásokkal zavarták a párbeszédet, de figyeltem, elvégre az újságíró tudja magát **„szolgálatba helyezni”!**

- **Látták, bántják a fenyőfát a ház mellett!** - csipogta egy kisebb madárka.

- Dehogyan bántják, csak elszáradt néhány ágal- védte a Greenpiciseket egy nagyobbacska tollas.

- Dehogyan száradt, láttam, hogy

levágták! – hóbörgött egy még nagyobb, szemmel láthatóan idevalósi madár.

- Bolondok vagytok mind: odúkat raktak a fára, fészkeket a falra, láttam, ahogy fűrészelték, szögelték, egyet a füstifecskének, egyet a szalakótának, jut mindenkinek!- tromfolta le mindet egy idősebb feketerigó.

- Perrrsze-perrrsze, - recsegett bele egy szajkó. Én is láttam: még darázs-garázs is került a falra, hogy a magányos méhek bebújhassanak oda. Na, én is tudnék nekik „védett helyet”, a csőrömben például, de azt hiszem, be kell érnem a többi kismillió rovarfajjal.

- Repülő barátaink, a denevérek se maradtak fedél nélkül: egy furcsa tákolmányt kaptak ők is, talán beköltöznek. Bár az ajtó nem délre néz, szél fújhat a fészekbe, esőt-havát is vihet bele, ráadásul a közelben nagy a forgalom: nem ideális a fekvése! – okoskodott egy veréb, aki kiskorában élete első magocskáit egy kidobott Népszabadság apróhirdetési oldaláról szedegette fel, azóta is kedvencei a lakáshirdetések.

- Barrrátaim, ezek itt csak bemutatóházak, hogy az idejárrok kedvet és útmutatást kapjanak otthoni kerettjeik kialakításához! De ha jobban szétnéztek a területen, sok-sok lakást találhattok úgy elhelyezve, hogy azok minden igényt kielégítenek. Nem véletlenül nőtt fel bennük a nyáron 28 édes kis fióka! Mostanra pedig a greenpicik végeztek az őszi tatarr-

rozással, a fagyok elől már tiszta, tetűmentes odúkba bújhattok! Akinek esetleg nem jut hely, nyugodtan prrrrbálkozhat ezekkel a kiaggatott referenciaházakkal, bár nem délre néznek, de az iskola épülete véd a széltől, a közelükben járrrrkáló gyerekektől pedig nem kell félni, hiszen waldorrrfosak...-szólt újra a szajkó.

Nna, most zsibbadt el a lábam, fel kell tápázkodnom, jönnek ki a gyerekek- gondoltam magamban, és elindultam az iskola felé. Azért még megkérdeztem:

- Mondd csak, te cserfes szajkó, honnan tudsz Te mindent ?

- Kérrrem szépen, örriási táblákat is „ültettek”, meg is locsolták (furcsák az emberek), azokról okoskodtam le, hogy ez egy Madárrrbarát-kert kialakítási nap volt.

- Micsináltál, olvastál ?

- Igen, itt mást se lehet, csak tanulni, egész nap zeng az iskola a sok tudománytól, hát csoda, hogy az ég madarrrai is beszélnek, olvasnak ?!

Válaszolni akartam, de hirtelen a gyerekek szaladtak felém, Túrú Rudit és egyéb anyagokat követelve. Mire felocsúdtam, a madárserreg már egy szinttel feljebb üldögelt, és csak én tudtam a titkot:

Nemcsak mi lettünk madárbarátok, ők is kedvelnek minket!

(folyt. köv.)

Az addig vadászattal és gyűjtögetéssel foglalkozó

Forgács Erzsébet

A GABONA A CIVILIZÁCIÓ VILÁGRA SEGÍ-

nómádok akkor váltak letelepült földművelőkké, amikor az ember megtanulta a mezei terményeket megtermelni. Más-más helyeken, más-más gabonafajták képezték a kialakuló civilizáció alapjait:

Ázsiában a rizs, Afrikában a köles, Közel-Keleten és Egyiptomban az árpa, Amerikában a kukorica és Európában a búza, tönkölybúza és a rozs. Így vált a manapság is használatos **hét fő gabonafajtává** a búza, rizs, árpa, köles, kukorica, zab és rozs. **Ám amíg az ősidőktől fogva felhasználták a teljes magot, mára a különböző finomítási eljárások eredményeként megfosztották az alapvető, meghatározó értékeitől. Emellett gondot jelent egy bizo-**

nyos egyoldalúság is, mely egy meghatározott gabona felhasználására ill. fogyasztására **szűkül le. Pedig a fajták mindegyike nem csak értékes élőanyagot tartalmaz, de íz szempontjából is változatosak, s így kiegyensúlyozott étrend összeállítását teszik lehetővé. De megfigyelhető még egy jelentős változás is az emberiség kultúrtörténeti fejlődése alapján. Mégpedig az, hogy éppen az egyre fejlettebb civilizáció, miként**

lazítja fel azt a kozmikus harmóniát, melybe őseink léte beágyazódott. A régebbi idők embere ösztönösen érezte a kozmosz változásait, s ezt tükrözték és megerősíték számára az évkör ünnepei: az évszakok, a hónapok, a hetek és a hét napjainak ritmikus változásai. Ezt a földi létünkhöz szorosan **kötődő ritmust még fellelhetjük a hét napjainak bolygókról kapott elnevezésénél pl.: a francia és a német nyelvben. A bolygók hatása megmutatkozik, így mind a hét bolygóhoz hozzárendelhető a „maga gabonája”.**

Ezek a ritmikus összefüggések már-már egyáltalán nem tűnnek evidensnek. Ezért, mielőtt gabonáinkat – mint az emberiség számára a mai napig a természet legnagyobb **ajándékának tekinthető táplálékunkat - „a konyhába vinnénk”,** vessünk egy röpke pillantást a hármas tagozódású növényvilág és az ember összefüggéseire.

Folytatás a következő számban...

DIÁKJAINK ALKOTÁSAIBÓL...

CSILLAGOK HULLÁSA – EGY REMETE EMLÉKEI

Már 15 éve remete lettem. Nem vagyok magányos, mert az állatok gyakran eljönnek hozzám látogatóba. Gazdag földesúr voltam, palotáim a királyéval vetekedtek, kincseimmel (gyémánt, arany, ezüst) voltak tele szobáim. De a legdrágább kincsem egyetlen lányom volt. Hitetlen ember voltam, hetente dorbézoltam. Lányom sokszor kért, térjek meg, de én az arcába nevettem, és folytattam tovább ott, ahol abbahagytam. Egyszer álmomban megjelent nekem egy ember, fején töviskoronával, kezein és lábain egy-egy lyukkal – akkor még nem tudtam, hogy ő Jézus – és azt mondta: „Ha nem térsz meg, elveszem a legdrágább kincsed, egyetlen lányod életét.” Én ezt nem vettem komolyan, és tovább dorbézoltam. Karácsony éjszakáján (ekkor még ennek sem tudtam a jelentését), amikor lefeküdtem, furcsa álmom volt: négy angyalt láttam leszállni lányom ágyához, megfogták az ágy négy lábát és lányommal

együtt elvitték. Reggel csapzottan ébredtem, és rögtön lányom ágyához rohantam, de őt már holtan találtam. Így, mivel feleségem már meghalt, egyedül maradtam. Öröngve kirohantam az ajtón, be a közeli erdőbe. Három napig bolyongtam az erdőben, mire kissé magamhoz tértem. Hazamentem, ruháimat, házam, pénzem és ékszereimet elosztottam a szegények között. Újra betértem az erdőbe, azóta itt élek. Élelmet bőven találok, barátaim az állatok.

Ha jól számolom, ma van karácsony napja. Mennyi hullócsillag! Jézus! Kérlek, bocsásd meg bűneimet! Most kézen fogott, fölfelé visz. Hé, emberek, repülök! Csak egy dolgot fogadjatok meg, kérlek: legyen nektek elég csak a figyelmeztetés. Ne várjátok meg, míg a rossz bekövetkezik a valóságban is.

Másnap a remete halálát a neki ennivalót hozó fiú vette észre.

Vidákovich Réka
8. osztályos írása.

Önismeret nélkül az ember nem önmagát éli, hanem tévedéseit és hazugságait.

A MADÁR — II. RÉSZ

Néha még repülök.

Elmegyek egy helyre, ahol egyedül lehetek, és várok.

Nagy, ősz madarak jönnek értem, hogy elvigyenek, nem tudom hová, ki tudja.

Nem is azért megyek.
Csodaszép madarak.

Elindulunk.

Felemelő érzés.

Iszonyatosan fáj.

Nem azért, mintha rángatnának. Csak szállnak mellettem, **én meg követem őket.**

Rémületes ez a szárnyalás.

Ahogy visz valami különös erő - ilyen ritkán van - **vérző seb lesz** a tollaim helyén.

Csorog a sarkamig.

A vaksi szememből só folyik.

Marja a mellemet.

Mondom, hogy fáj.

Nem hallani itt fenn semmit.

Bár lehet, hogy csak én nem hallom.

Időnként kiszakad belőlem egy-egy vijjogás.

Egyedül ezt.

Még madár vagyok.

Visszakapom a szárnyaimat.

Ezért vagyok itt.

A végén visszatesznek a földre.

Félkábán, fájva visszamegyek oda, ahonnan jöttem.

Letörlöm a vért, meg a könnyet. Mások nem bírják ki a látványt.

Itt mosolyogni kell.

Kiszakad belőlem egy mosoly.

Rácz Melinda, 9. osztály

„Egyik oldalról fergetegként közelik felénk a szellemi világ, hogy megnyilatkozhasson, a másik oldalon pedig az embernek kell erőt szereznie ahhoz, hogy fáradságos munkája árán a legmélyebb anyaghoz kötöttségéből a szellemi megnyilatkozásokhoz emelkedjék, és azokat újra magába fogadja.”

Rudolf Steiner

A HŐSCINCÉR

"...s emez, kardját markolatig belemártja, majd az indulat s a bosszú édes fitorával arcán, araszról araszra kiemeli a pengét a ziháló testből.

-Ennek is vége.- jegyezte meg hal-
kan...

*S íme tovább mene eme hősi cincér,
Kardja hüvelyében, s halad a falu s
zélén.*

*Nincsen véle senki; -barát, idegen,
Magányos a cincér, e rüt setét éjjelen*

Mert nem tudja, mit jelent múlt, s jelen.

Látá vala csillagok fényét

S a szépség átjárta egész lényét.

*Imádkozott vala Jóistennek, adjon neki
társat*

*S Isten válaszola: egy csöppet még vár-
hat.*

*Ó! Bárcsak várhatna, de elmúlt az az
idő*

*Én se leszek már fiatalabb, s ezen
múlik a jövő*

*Mostan kell megtenni azt ami még
fontos,*

*S ez a tett véres lesz, végzetes és
pontos.*

A fenti alkotás Bíró Helga, Tímár Ágnes, Varga Júlia és Mayer Márton 10. osztályos tanulók irodalom órai munkája.

(Annak a fajta kreatív játéknak gyümölcse ez, melyben a történetírók csak a közvetlen előttük álló versszakot ismerik, és így kell összefüggő történetet alkotniuk.)

Weöres Sándor: Az emberismeretről

A mai átlagos emberismeret megdöbbenően együgyű. Legtöbb mai ember csak azt a felületet látja belőled, amelyet az ő kérdései és igényei felé mutatsz; nem nézi, hogy bensőd milyen; a nő aszerint ítél rólad, hogy szórakoztatod-e, hevíted-e, a férfi pedig aszerint, hogy miként illeszkedsz az ő elveibe, terveibe, megrögzöttségeibe. A jót összecseréli a vonzóval, csábítóval; nem csoda, ha a magánéletben is, közéletben is többnyire kalandorok vezetik. Örökös a csalódása és kiábrándulása, hibáztat minden egi és földi hatalmat, mások gonoszságát, néha még saját ostobaságát is; csak éppen arra nem gondol, hogy embertársait ne az ő igényein keresztül nézze, hanem önmagukban.

HÍREK, TUDNIVALÓK

FÜLÖP HAJNALKA: SÓDERPARTI FÓRUM

2006. november 23-án, 20 óra 54 perc 34 másodperc. Ebben a másodpercben nyílt meg iskolánk közösségi oldala, a www.waldorf-godollo.hu címről az óriási szalagcímre kattintva! Itt végre mehet a „söderparti”, lehet kérdezni, véleményt mondani, ötletelni, kritizálni, érdeklődni, és persze lehet választ, válaszokat is kapni. Tasnádi Zsolt, Tasi, iskolánk rendszergazdája készítette az oldalt, köszönjük neki! Az előzményekről így ír az immár megszűnt „Üzenőfalon”: *„Mivel az elmúlt időszakban az üzenőfalon, anonimitásba burkolózó emberek, kifogásolható bejegyzéseket küldtek, és egy-két robot is elkezdte, ide nem illő hozzászólásokkal bombázni ezt az oldalt, az Üzenőfal szerepét is a Fórum fogja ezen túl átvenni, ahol lehetőség van komolyabb témák kifejtésére, valamint problémás eseteknél a pontosabb nyomkövetésre! Ez a menüpont 1 hónapon belül végleg*

megszűnik.”

Néhány számadat:

Tagjaink által elküldött hozzászólások száma: 74 üzenet (14 téma, 60 válasz). Témakörök: (a teljesség igénye nélkül): programajánló, könyvajánló, könnyűzenei fórum, receptek tanácsok az egészséges táplálkozásról.

Még mindig könnyű témák:

Teaház: itt aztán ami belefér ! Gyérünk, töltsétek meg ! Vagyis töltsétek és fogyasszatok szabadon. Dőljetek hátra, akár hanyatt is, ahogy tetszik ! Hívjátok meg magatokat egy teára és beszélgessünk, nevéssünk akár táncra is kerekedhetünk.

Szülő-szoba: ahol megtalálhatnánk egymást információs szinten pl: ötletek, felajánlások, felhívások, csere-bere, kérések (apróhirdetések formájában).

Komolyabb témák: az iskolai-óvodai közösséggel, jövőképpel, rövid-illetve hosszútávú megoldásokkal elképzelésekkel.

POSZTOBÁNYI PÉTER: SAKK

Iskolánkban 2006 tavaszán támadt fel másodjára (és remélhetőleg már hosszú időre) a sakkélet. Hétfő délutánonként 14.00 órától tartom a foglalkozásokat a másodikosok tantermében. A foglalkozások látogatása ingyenes. Eszközeink: 5 db sakk készlet, 2 db sakk óra, némi szakirodalom. Délutánjaink látogatottsága – talán kevésbé ismertsége okán – szerény. Ezúton hirdetem tehát: **hétfői** napokon 14.00-tól - 16.30-ig várom azokat akik szeretnek sakkozni, és azokat is, akik most ismerkednének meg e szellempezsdítő, szép játék alapjaival.

Hirdetem továbbá: Kedves sakkozni szerető diákok, tanárok, szülők és nagyszülők ! 5 fordulós svájci rendszerű házi bajnokság indul januártól.

Jelentkezés a téli szünet kezdetéig nálam : Posztobányi Péter tel.: 28/410-164.

Helyszín az iskolánk.

Az időpontokat a sorsolás után a játékosokkal külön egyeztetve határozzuk meg. Ezt a felnőttekre tekintettel rugalmasan kezelem. Egy-egy forduló lebonyolítására egy-egy hónapot szálok, így a tanév vége felé lenne eredményhirdetés. Jó versenyzést és sok sikert kívánok minden résztvevőnek!

Erdélyi mézeskalács recept Balla Vera tolmá-

76 dkg liszt
34 dkg szitált porcukor
fél evk. Fahéj

10 szem szegfűszeg (a fejrészt kézzel el lehet morzsolni – elég ennyit belerakni)
fél evk. Gyömbér

őrölt kardamon (elhagyható)

őrölt ánizs (elhagyható)

1 evk. Szódabikarbóna

Ezeket jól összekeverjük, ökölrel egy vájatot formázunk és egy kis mennyiséget beleöntünk a követ-

kező keverékből:

5 dkg olvasztott margarin

4-6 evk. (bőven mért) méz

4 tojás

fél pohár tejföl.

Fokozatosan összegyúrjuk. 1 napig, de legalább egy éjszakát állni hagyjuk.

Világosbarnára sütjük.

Máz

Kicsit több, mint egy tejfölös pohár szitált porcukor, 1 kicsi tojás fehérje. Annyira kell felverni, hogy ha villával fölveszem az anyagot, akkor lassan csöpögjön le.

Íráshoz legjobb a mikulás zacskó, mert az alján nincs perem. Körömollóval kell egy nagyon kicsi lyukat vágni. Ki kell próbálni,

hogy elég-e ekkora lyuk. Ha nem, **tovább kell bővíteni a lyukat.**

Máz tojásfehérje nélkül

Szitált porcukorhoz annyi vizet és citromlevet kell adni, amíg olyan állaga nem lesz, hogy a villáról lassan csöpög le.

Mézeskalács tojás nélkül (Polcz Alaine)

90 dkg finomliszt (lehet tönköly)

25 dkg kristálycukor

2 dl olvasztott méz

10 dkg vaj

3 dl tej (ez is helyettesíthető vízzel)

2 evk. Fűszer (mézeskalács keverék v. fahéj – gyömbér – ánizs – szegfűszeg)

1 evk. Szódabikarbóna

A mézet felolvasztjuk, majd kis lángon felmelegítve a vajjal, **csukorral és a fűszerekkel jól összekeverjük, hozzáöntjük a tejet, hűlni hagyjuk.**

A lisztbe belekeverjük a szódabikarbónát, a **kihűlt keveréket hozzáadjuk és összegyúrjuk.** Pár perc alatt kész. Folpackba csomagolva **egy napra hűtőbe tesszük**

Dióhéj

karácsonyi ünnepi melléklet

Dr. Rudolf Steiner

Az ima

(Berlin, 1910. február 17.)

Mi a misztika? című előadásomban a misztikus elmélyülésnek arról a módjáról beszéltem, amely a középkorban Eckhart mestertől kezdve Angelus Silesiusig általános volt. Lényege az, hogy a misztikus, a külvilág minden élményétől függetlenül magát, megkísérelt behatolni lelke mélyébe addig az élményig, hogy kioltva mindent, amit a mindennapi események hívtak benne életre, lelke úgyszólván önmagába vonult vissza és mégis megmaradt benne *egy önálló világ*. Ez a világ mindig jelen van, csak elnyomják fényükkel az erőteljesen ránk ható külső élmények. Emiatt ez a **belső világ csak gyengén fénylik**; olyan gyengén, hogy sokan észre sem veszik. A misztikus ezt a **belső világot kicsiny szikrának,**

„szikrácskának” nevezi, de tisztában van azzal, hogy lelki élményeinek ez az igénytelen kis szikrája hatalmas lánggá szítható fel, amely megvilágítja a lét alapjait és forrásait. Más szóval, a saját lelkünkbe való elmélyedés útján elvezet eredetünk megismeréséhez, amit „Isten megismerésének” nevezhetünk.

Előadásomban arra is rámutattam, hogy a középkor misztikusai abból indultak ki, hogy ennek a szikrácskának magától kell **nagyra nőnie. Ezzel ellentétben** kiemelttem, hogy a mai szellemtudomány a fejlődésből, a lélek erőinek tudatos emberi akarattal irányított fejlődéséből indul ki és a megismerés magasabb formáihoz, az imaginatív, az inspirált és intuitív megismeréshez emelkedik fel. Ezért a középkori misztikus elmé-

lyülést kiindulópontnak tekint-
hetjük az igazi, magasabbrendű
szellemi kutatáshoz, amely ugyan
először bensőnk kifejlesztése út-
ján keresi a szellemet, de azután
az a mód, ahogy saját útjára lép,
kivezeti a bensőből és elvezeti
azokhoz a forrásokhoz és mélység-
gekhez, amelyek – saját lelkünket
is beleértve – minden jelenségnek
és ténynek alapját képezik. Úgy
tekintettük tehát a középkori
misztikát, mint a valódi szellemi
kutatás első lépcsőfokát. Akinek
van érzéke hozzá, hogy elmélyed-
jen *Eckhart mester bensőségessé-*
gében, vagy felismerje, hogy a spi-
rituális megismeréshez milyen
mérhetetlen erőt merített a misz-
tikus elmélyülésből Johannes Ta-
uler, akinek van érzéke hozzá,
hogy meglássa, milyen mélyen
bevezette később a lét titkaiba
Valentin Weigelt és *Jakob Böhme-*
mindaz, amit az ilyen misztikus
elmélyülésből nyertek – amelyen
ők már túl is léptek -, akinek van
érezéke hozzá, hogy megértse, mivé
válhatott éppen az ilyen misztikus
elmélyülés által egy *Angelus Si-*
lesius, aki nemcsak arra volt ké-
pes, hogy ragyogó betekintést
nyújtson a szellemi világrénd
nagy törvényeibe, hanem arra is,
hogy magával ragadó, szívet meleg-
gítő szépséget vigyen mindabba,
amit a világ titkairól elmondott,
aki mindezt felfogja, az felmérheti,
hogy az emberi természet benső-
ségességének micsoda ereje rejlik
a középkori misztikában, és mi-
lyen végtelenül nagy segítséget
nyújthat ez a misztika annak, aki

maga is a szellemi kutatás útjára
akar lépni.

Említett előadásom alapján
tehát a középkori misztikát a szel-
lemtudomány nagy és csodálatos
előiskolájának tekinthetjük. Ho-
gyan is lehetne másképp? Mi
mást akarna a szellemi kutató,
mint benső erőivel kibontakoztat-
ni azt a szikrácskát, amelyről a
misztikusok beszéltek. Csak ab-
ban különbözik a misztikustól,
hogy az abban a hitben élt, hogy
elég, ha nyugodt lélekkel átadja
magát ennek a kis szikrácskának,
s az majd magától elkezd egyre
ragyogóbban égni és világítani; a
szellemi kutató viszont tisztában
van azzal, hogy a kis szikra meg-
növeléséhez fel kell használnia
azokat az erőket és képességeket,
amelyeket a legfőbb bölcsesség a
hatalmába adott.

Ha már most a misztikus han-
gulat a szellemi kutatás előkészí-
tője, másrészt azt mondhatjuk,
hogy a misztikus elmélyülés elő-
készítője, mondhatnánk előiskolá-
ja az a lelki tevékenység, amivel
éppen ma akarunk részletesebben
foglalkozni, az igazi értelemben
vett *imádság.*

A misztikus azáltal vált képes-
sé az elmélyülésre, hogy előzőleg
már munkálkodott a lelkén –
esetleg öntudatlanul – tehát már
magával hozott egy olyan lelki
hangulatot, ami elvezette a misz-
tikus elmélyüléshez, mi pedig az
igazi értelemben vett imádságban
találhatjuk meg ezt az előkészítő
fokozatot.

Az utóbbi évszázadok szellemi

fejlődése oda vezetett, hogy egyes szellemi áramlatok az imát a legkülönbözőbb módokon félreértették. Ezért ma nem lesz könnyű dolgunk, ha el akarunk jutni annak megismeréséhez, hogy mi is valójában az ima. Ha meggondoljuk, hogy az utóbbi évszázadok **mindenfajta szellemi fejlődéséhez hozzáfűződött valami, amit úgy nevezhetnénk, hogy önző szellemi áramlatok előtérbe lépése, amelyek széles körben hatottak, akkor nem csodálkozhatunk, ha az emberek az imát is belevonták önző vágyaik, önző kívánságaik körébe.** Pedig bátran elmondhatjuk, hogy semmivel sem lehet jobban félreérteni az imát, mint ha bármilyen formában is egoizmust **viszünk bele.** Mai előadásunkban megpróbáljuk az imát minden pártállástól és egyoldalú irányzattól függetlenül, tisztán szellemtudományi szempontból vizsgálni.

Ha meg akarjuk tudni, mi az ima, akkor – **egyelőre csak az első** megértés céljából – azt mondhatjuk: míg a misztikus feltételezi, hogy találni fog lelkében egy kicsiny szikrát, ami aztán misztikus elmélyülése révén tovább ég, tovább világít, az imádkozó ezt a **szikrát, ezt a bensőséges lelki életet** éppen most akarja felgyújtani. Bármilyen feltételek között jöjjön is létre az ima, hatékonysága éppen abban rejlik, hogy a lelket arra indítja, hogy vagy újra megtalálja a misztikusok kis szikráját, ha már jelen van és rejtve világít a lélekben, vagy pedig maga gyújtja meg fényét. Ha meg akarjuk vizs-

gálni, miért érezzük szükségét az imának, mi az ima lényege, akkor a lélek mélységeinek egyik jellemző tulajdonságát kell figyelembe vennünk, amelyről egyik előző előadásomban azt mondtam, hogy **igen jellemző rá Herakleitos mondanása: „A lélek határait meg nem találod, ha a világ összes utait bejáród is: titkaival oly széles területet fog át!”** S ha az imádkozó **egyelőre csak egy bizonyos fokon** keresi is a lélek titkait, az a **bensőséges hangulat, amit az ima hív életre, még a legnaivabb emberrel is megsejtet valamit a lelki élet végtelen távlataiból.** Vizsgáljuk **meg fejlődésében ezt az emberi lelket, amely bennünk él és eleven mivoltában előbbre visz bennünket.**

Tisztában kell lennünk azzal, **hogy a lélek, amely eleven fejlődésben él, nemcsak egyszerűen a múltból jön és a jövő felé halad, hanem jelenbeli életének minden pillanatában is hordoz valamit a múltból, és bizonyos értelemben a jövőből is. Abban a pillanatban, amit jelennek nevezünk, beleszólunk lelkünkbe a múlt hatásai és azok a hatások, amelyek úgy szólván a jövőből közelednek felénk.** Annak, aki mélyebben **tekint a lelki életbe, úgy tűnik, mintha az emberi lélekben két áramlat találkozna: az egyik áramlat a múltból tör fel, a másik a jövőből jön felénk. Lehet, hogy az élet egyéb területein ábrándzásnak és fantáziálásnak tekintik, ha arról beszélünk, hogy a jövőből felénk sietnek az események.**

Könnyű – bár triviális – azt mon-
dani, hogy ami majd a jövőben
történik, az még nincs itt, nem
mondhatjuk tehát, hogy ami hol-
nap fog megtörténni, az „felénk
siet”: azt azonban bátran mond-
hatjuk, hogy az, ami a múltban
történt, kiterjeszti hatását a jelen-
re is. Ez utóbbira persze nagyon
könnyű a bizonyítékok egész so-
rát találni. Ki tagadná, hogy ma a
tegnapi szorgalmunk vagy ha-
nyagságunk hatását érezzük?
Senki sem tagadja, hogy múltunk
belenyúl lelki életünkbe. De nem
volna szabad a jövő reális hatását
sem tagadni, hiszen magunk is
láthatjuk, hogy a jövő eseményei
valóban belépnek lelki életünkbe,
mielőtt itt volnának. Vagy talán a
félelem valamitől, ami holnap vár
ránk, nem olyan érzés, amit a
számunkra ismeretlen jövő felé
küldünk? Minden olyan pillanat-
ban, mikor fél vagy aggódik, érzé-
sei valóságával igazolja a lélek,
hogy nemcsak a múlt hatásaival
számol, hanem belül, önmagá-
ban, mint eleven valósággal szá-
mol azzal is, ami a jövőből áram-
lik bele. Aki felméri a lelki élet
mélységeit, az számos olyan dol-
got talál, ami talán ellentmond az
értelem absztrakcióinak, melyek
szerint „a jövő még nincs itt, tehát
még nem hathat”, de mégis meg-
mutatkozik egész valóságában, ha
a konkrét lelki élményeket vesz-
szük szemügyre.

Lelkünkben úgyszólván egy-
másba folyik a múlt és a jövő
áramlata, és ki tagadná, ha meg-
figyeli önmagát, hogy olyasmit

alkot, mint az örvény két vízár
összefolyásánál a külvilágban. Ha
pontosabban megfigyeljük mind-
azt, ami a múltból kerül lelkünk-
be, azt kell mondjuk, hogy lel-
künk azáltal lett olyanná amilyen,
amit a múlt benyomásai révén
átéltünk. Olyanok vagyunk ma,
amilyenné váltunk. S ha mai
szemmel pillantunk vissza koráb-
bi élményeinkre, különösen azokra,
amelyek létrejöttében és lel-
künk számára való értékesítésé-
ben mi magunk is részt vettünk,
ha tehát emlékezetünkkel a múlt-
ban időzünk és magunkba szál-
lunk, gyakran ítélezünk magunk
felett és ezt gondoljuk: ma ilyen
vagyok, és mivel ilyen vagyok,
megtehetem, hogy ne mondjak
„igent” sok mindenre, ami a múlt-
ban általam történt; úgy megvál-
toztam, hogy már sok mindennel
nem értek egyet, sőt, talán egye-
nesen szégyellem némely múltbeli
tetteimet. Ha jelenünket így a
múlthoz kapcsoljuk olyasfajta ér-
zés lesz rajtunk úrrá, hogy van
bennünk valami, ami sokkal, de
sokkal gazdagabb és jelentéke-
nyebb annál, amit magunkból
akaratunkkal, tudatunkkal és
individuais erőinkkel csináltunk.
Mert ha nem volna bennünk vala-
mi, ami felette áll annak, amit
magunkból csináltunk, akkor
nem tudnánk önmagunkat elítélni
vagy elismerni. Azt kell monda-
nunk, hogy van bennünk valami,
ami nagyobb annál, amit eddig
önmagunk fejlesztésére felhasz-
náltunk. Ha egy ilyen gondolatot
érezsé változtatunk át, akkor

először arra tekintünk, amit megfigyelhetünk elmúlt tetteinkben és élményeinkben; arra, ami világosan áll előttünk, olyan világosan, ahogyan ez az emlékezet számára egyáltalán lehetséges. Aztán mindezt, ami ilyen világosan, nyilvánvalóan áll előttünk, összekapcsoljuk valamivel, ami ki akar bontakozni lelkünkéből, ami arra bír rá, hogy önmagunkon felül-emelkedjünk és önmagunkat a jelenlegi álláspontunk alapján ítéljük meg. Röviden: sejteti fogunk magunkban valamit, ami **túlnő rajtunk, ha azt az áramlatot tekintjük, ami a múltból folyik lelkünkbe.**

És ez a sejtés, hogy van bennünk valami, ami nagyobb nálunk, alapjában véve a bennünk **lévő Isten megérzésének első felvillanása** lelkünkben. Érezzük, hogy él bennünk valami, ami nagyobb mindannál, ami jelenleg akaratum alá tartozik. S ez hat úgy ránk, hogy felnézünk valamire, **ami elvezet szűk határok közé** zárt énünkön túl egy isteniszellemi Én-hez. Így beszél a múlt érzéséé változtatott szemlélése.

És vajon hogyan szól hozzánk **a jövőnek lelkünkbe folyó áradata**, ha érzéssé változtatjuk?

Ez még világosabban és jelentősebben szól hozzánk. **Ha a múlt** eseményeire tekintünk vissza, érzéseink esetleg elmarasztaló ítélet, megbánás vagy szégyen formájában jelentkezhetnek; **a jövő**vel viszont az aggodalom és félelem, a remény és öröm érzéseivel

nézünk szembe. De ezekkel az érzésekkel kapcsolatban maga az események folyama még nincs itt az ember számára, ezt még nem látja. Ezért itt a fogalmat, eszmét könnyebben át tudja változtatni **érezéssé, mint az első esetben.** Ezt maga a lélek teszi meg. Minthogy **a jövőre vonatkozóan csak érzéseink valóságosak, úgy állnak előttünk** ezek az érzések, mintha egy ismeretlen áramlásból születnének, **amelyről feltételezzük, hogy** esetleg így vagy úgy hat majd ránk, ezt vagy azt adhatja nekünk. **Ha a kellő érzéssé változtatjuk** át azt, ami biztos léptekkel **közeledik felénk a jövő sötét öléből, ha érezzük, mindez hogyan** árad bele lelkünkbe és milyen érzések támadnak fel velük szemben lelkünkben, akkor érezzük azt is, hogy lelkünk állandóan **kigyullad a jövőből felénk jövő** élmények hatására. Itt érezzük csak igazán, hogy lelkünk megnyíval gazdagabbá, átfogóbbá válhat, mint amilyen. Már most, a jelenben érezzük, hogy lelkünk **a jövőben egész biztosan még sokkal** gazdagabb és hatalmasabb tartalmat fog magába fogadni. Már is rokonságban érezzük magunkat **azzal, ami a jövőből jön** felénk, rokonságban kell hogy érezzük magunkat vele. Úgy kell éreznünk, hogy lelkünk alkalmas mindannak a befogadására, amit **a jövő még adhat neki.** **Ha így nézzük a múltat és jövőt, amint** belefolynak a jelenbe, akkor megmutatkozik, hogy a lélek sejtelmei **révén, hogyan nő túl önmagán.**

Ha a lélek visszapillant a múltba és ott meglát valami jelentős dolgot, ami életébe belejárt, amellyel szemben nem állta meg a helyét, érthető, hogy bizonyos hangulat fogja el, bizonyos alaphangulat azzal kapcsolatban, amit a múlt eredményezett. Ha a lélek érzi, hogy ítéletében, megbánásában vagy szégyenkezésében valami hatalmas árad bele a múlt áramlatából, akkor jön létre az, amit az isteni írástól nevezhetünk. Ez az áhítat valami isteni írást, ami a múltból tekint ránk, amit csak sejthetünk, mint valamit, ami hat ránk, de amit tudatunkkal fel nem érhetünk, megteremti az egyik imahangulatot – mert két imahangulat van -, azt ami elvezet *Istennek bensőnkben való átérzéséhez*. Mit akarhat a lélek, mikor a múltnak ilyen érzésekkel adja át magát csendben, bensőségesen? Azt akarhatja, hogy az a hatalmasabb valami, amit kihasználatlanul hagyott, amit nem hatott át énjével, jelenvalóvá váljék benne. A lélek így vélekedhetik: ha ez a hatalmasabb valami bennem volna, akkor ma más volnék; nem élt bennem, nem volt jelen bennem. Az isteni, amit sejtek, nem tartozott benső életemhez, ezért nem tettem magamat olyanná, hogy ma teljes mértékben „igent” mondhassek önmagamra. Ha így érez a lélek, akkor felébred az emberben egy hangulat: hogyan fogadhatnám lelkembe azt, ami bár minden tettemben és élményemben benne élt, mégis ismeretlen maradt szá-

momra? Hogyan tudnám magamba fogadni ezt az ismeretlent, amit énem nem ragadott meg? – Ha ez a hangulat fogja el lelkünket, akár érzésként, akár szavakban, akár egy eszme formájában, ez az ima a múlttal kapcsolatban. Ekkor az egyik úton próbálunk áhítatosan közeledni az Istenséghez.

Más hangulat fog el, ha az ismeretlen jövő villantja fel előttünk az Istenséget. Ha ezt össze akarjuk hasonlítani az előbb leírt hangulattal, ezt kérdezhetjük: mi vezet el bennünket az ima hangulatához a múlttal kapcsolatban? Az, hogy tökéletlenek maradtunk, bár sejthetjük, hogy belénk világít valami isteni, hogy nem fejlesztettük ki minden képességünket, minden erőnket, ami ebből az isteni elemből származhatna; hiányosságaink, amelyek folytán kevesebbek vagyunk, mint a belénk sugárzó isteni elem, ezek vezetnek el az imahangulathoz a múlttal kapcsolatban. Mi tesz bennünket a jövőből hatóan ugyanilyen hiányosakká? Mi az, ami a jövőből akadályozza fejlődésünket, a szellemiséghez való felemelkedésünket?

Elég, ha azokra az érzésekre gondolunk, amelyek a lelkünket rágják, és amelyekről már beszélünk: az ismeretlen jövőtől való aggodalomra és félelemre. Vajon van-e valami, ami az ismeretlen jövővel szemben a biztonságérzés erejét öntheti lelkünkbe? Igen. Van. De csak akkor fog helyes módon hatni lelkünkben, ha ima-

hangulatként lép fel. Az alázat érzésének nevezhetnénk azzal szemben, ami a jövő sötét öléből jön felénk. Félre ne értsük egymást ezzel kapcsolatban! Nem akármilyen alázatról zengünk itt dicshimnuszot, hanem egy egészen speciális alázatról van szó: az avval szembeni alázatról, amit a jövő hozhat számunkra. Aki aggodalommal és félelemmel tekint arra, amit a jövő hozhat számára, az akadályozza fejlődését, akadályozza lelki erőinek szabad kibontakozását. Semmi sem akadályozza tulajdonképpen lelki erőink szabad kibontakozását annyira, mint a jövőből lelkünkbe áradó ismeretlentől való félelem és aggodalom. Hogy mit hozhat számunkra a jövő iránti alázat, azt csak a tapasztalat alapján dönthetjük el.

Mi is hát a jövő eseményeivel szembeni alázat? Ideális formájában lelkünknek az a hangulata volna, amely mindig ezt fejezné ki: bármi jöjjön is, bármit hozzon is a holnap, azt semmiféle aggodalommal vagy félelemmel meg nem változtathatom. A legtökéletesebb lelki nyugalommal várom tehát, lelkem tökéletes csendjével. Ez a jövőbeni események iránti alázat érzéséből adódó szemlélet azt eredményezi, hogy az, aki ilyen tökéletes lelki nyugalommal tud a jövő elé nézni, de azért energiáját, tetterejét teljes mértékben megőrzi, az lelki erőit a legintenzívebben, a legszabadabban ki tudja bontakoztatni. Ha ez a jövőből felénk áradó események iránti

alázat hangulata egyre inkább elfogja lelkünket, úgy érezzük, mintha egyik gátlás a másik után pattanna le lelkünkről. Ilyen alázatos érzésnek hatalmi szóra nem tudja átadni magát a lélek. Az alázat érzése annak a másik imahangulatnak az eredménye, amely a jövő felé irányul, a jövőbeni események bölcsességgel áthatott folyamatára. Ha rábízunk magunkat arra, amit az eseményekben lévő isteni bölcsességnek nevezünk, akkor ez mindig azt a gondolatot, érzést és impulzust hívja majd elő lelkünkben, hogy annak, ami jönni fog, meg kell lennie és valamilyen vonatkozásban meg kell hogy legyen a jó hatása. Ha ezt a hangulatot keltjük fel lelkünkben és kiéljük szavakban, érzésekben, eszmékben, ez a második fajta imahangulat, az alázat imahangulata.

A léleknek ebből a két hangulatából kell meríteni az imádkozásra indító impulzust. Mert lelkünkben megvannak rá az indítékok és alapjában véve imahangulat támad minden lélekben, aki csak egy kicsit is felülemelkedik a közvetlen jelenen. Az imahangulat a lélek feltekintése jelen időbeli mulandóságából az örökkévalóságba, amely magába foglalja a múltat, jelent és jövőt. S mert a jelenlegi embernek oly nagy szüksége van arra, hogy életével felülemelkedjék a jelenen, azt mondhatja Goethe Faustjával: „Azt mondom majd a pillanatnak: maradjál még, oly szépséges vagy!” vagyis, ha valaha is meg tudnék elégedni

egy csupán jelenbeli étellel „akkor bilincsbe verhetsz, akkor szívesen elpusztulok.” Azt is mondhatnánk: Faust imahangulatért könyörög, hogy kiszabaduljon Mefisztó bilincseiből.

Az imahangulat tehát egyrészt **szűk határok közé zárt énünk** szemléletéhez vezet, amely a múltból a jelenbe dolgozta fel magát, és amely, ha rátekintünk, világosan megmutatja, milyen végtelenül sokkal több van bennünk, mint amennyit felhasználunk; **másrészt a jövőbe vezet el** ez a szemlélet, és azt mutatja meg, **hogy a jövő ismeretlen öléből** sokkal de sokkal több áramlik énünkbe, mint amit énünk a jelenben átfog. E két hangulat valamelyikébe kell eljutni minden imával. Akkor az imában **magában találjuk meg azt az erőt**, amely túlvezet önmagunkon. S ha énünket megragadja ez a felfelé való törekvés, máris benne él a **fejlődés ereje. Mikor úgy találjuk**, hogy több van bennünk, mint amennyit kihoztunk magunkból, akkor imádságunk olyan, mint egy felkiáltás Istenhez: legyen jelen bennünk, töltsön el jelenlétevel! Ha ehhez a felismeréshez érzésselileg jutottunk el, akkor az **ima továbbfejlődésünk forrásává** válik. Ilyenkor az imát az én **fejlesztő erőihez számíthatjuk. Ugyanígy állunk a jövővel szembe** ni imahangulattal is. Ha átadjuk magunkat az alázat hangulatának, ez egészen másként hat, mintha félelemmel és aggodalommal nézünk elébe annak, aminek

jönnie kell. A félelem és aggodalom hullámai visszavetik azt, ami a **jövőből akar lelkünkbe áramlani. Viszont termékenyítő remény** nyel közeledünk felé, úgy hogy belénk tud hatolni, ha alázattal **éljük bele magunkat a jövőbe. Hatalmas erő ez a bennünket látszólag lekicsinyítő alázat, amely fejlődésünket egyre magasabb fokra emeli.**

Láttuk tehát, hogy az ima **mint erő működik bennünk. Megnöveli és fejlesztí** énünket. Az **imával megvilágosító és melegítő erőket vittünk lelkünkbe. Megvilágosító erőket, mert szabaddá** teszik lelkünket azzal szemben, **ami a jövőből jön felénk és képesé** teszik arra, hogy felvegye **mindazt, ami a jövő sötét ölében készül számunkra; melegítő erőket, mert azt mondhatjuk, hogy bár a múltban elmulasztottuk az énünkben lévő isteni tartalmat teljes mértékben kibontakoztatni, de most érzéseinkben áthatottuk vele magunkat és hatni tud bennünk. A múlt iránti érzésekből fakadó imahangulat teremti meg azt a belső lelki melegséget, amelyről sokat beszélhetnének azok, akik az imát valóban át tudják érezni. Megvilágosító hatása azoknál mutatkozik, akik ismerik az alázat érzését, amikor imádkoznak.**

Ha az ima lényegét nézzük, nem csodálkozhatunk rajta, hogy a nagy misztikusok az imában való elmélyülést tartották a **misztikus elmélyülés előiskolájának.** Imájukkal úgyszólván elvezették

lelküket ahhoz a hangulathoz, amelyben képesek voltak azután az említett kis szikrát felgyújtani. Éppen a múlt szemlélete segít legjobban megérteni azt a mély bensőségeséget, azt a csodálatosan intenzív lelki életet, ami az igazi ima velejárója. Hiszen a külvilági élmények és tapasztalatok, amelyek bennünket önmagunktól elidegenítenek, pontosan azonosak azzal, ami a múltban megakadályozta, hogy a bennünk lévő hatalmasabb erő – az isteni erő – érvényesüljön. Átadjuk magunkat a külső benyomásoknak, feloldódnak a külső élet sokféleségében, s ez szétszórta tesz, akadályozza a koncentrációt. Éppen ez az, ami a múltban nem engedte, hogy a bennünk lévő erősebb, hatalmasabb isteni erő kibontakozzék. Most azonban, hogy ezt az Istennel való bensőséges kapcsolat hangulatában kibontakoztatjuk magunkban, úgy érezzük, hogy bensőnkben már nem adjuk át magunkat a külvilág szétszóró hatásainak. Ez az, ami az önmagunkban való létet kimondhatatlan, csodálatos melegségével tölti el, azzal a belső boldogsággal, amit az Istentől-átmelegítettség állapotának nevezhetünk. Ahogy a kozmosz melege, amely a magasabb rendű lények fizikai szervezetében megjelenik és ezáltal a környezetükkel megegyező hőmérsékletű alacsonyrendű lényeket, ahogyan ez a fizikai hő a lényeket materiálisan teszi önmagukban lezárttá, bensőségesé, ugyanúgy hat az ima által felkel-

tett lelki melegség is, amely az önmagát a külvilágban elvesztő lelki lényt önmagában összezáruló lényé alakítja át. Az ima felmelegít, mert átérezzük Istent; és nemcsak felmelegít, hanem bensőségesen benne érezzük magunkat önmagunkban.

Ha azután a másik irányban a külvilág dolgai felé fordulunk, tulajdonképpen mindig úgy tűnik, hogy áthatja őket valami, amit „a jövő sötét ölének” nevezhetünk. Mert annak, aki alaposabban megfigyeli a dolgokat, be kell valania, hogy mindabban, amivel a külvilágban találkozunk, van valami, ami a jövővel áll kapcsolatban. Úgyszólván mindenütt megriaszt valami, ha félelemmel és aggodalommal fordulnak afelé, ami érhet. Úgy áll előttünk a világ, mint egy sűrű fátyol. Ha azonban kifejlesztjük magunkban az alázat érzését, az imahangulatot azzal szemben, ami a jövő sötét öléből jön felénk, akkor tapasztalhatjuk, hogy ugyanazzal a biztonsággal és reménységgel állhatunk a külvilág összes lényé elé, mint ami az alázat érzéséből árad belénk. Akkor ha a világ bármely lényével állunk is szemben, így gondolkodhatunk: a világ bölcsessége fog belőle reánk ragyogni! Míg különben mindenből, ami elénk jön, sötétség mered ránk és ez a sötétség érzéseinkbe is befészkelte magát, most azt fogjuk látni, hogy az alázat azt az érzést kelti bennünk, hogy alapjában véve csak azáltal fog a világ bölcs tartalma felénk ragyogni, amit

lelkünkben mint legmagasabbat óhajthatunk és kívánhatunk. Így azt mondhatjuk: az ima alázatos hangulata az egész világgal kapcsolatban a megvilágosodás reményévé válik bennünk. A sötétség önmagunkba zár; már a fizikai sötétség is a szorosan körülzárt-ság, az elhagyatottság érzését kelti, ha éjszaka állunk valahol és feketeség vesz körül. Mikor azonban eljön a reggel és megjelenik a fény, úgy érezzük, hogy kihelyeztek önmagunkból, de nem úgy, mintha elvesztettük volna önmagunkat, hanem úgy, mintha lelkünk legjobb akarátát, lelkünk legjobb vágyakozását bele tudnánk vinni a külvilágba. Érezzük, hogy azt az elmélyülést a világban, ami csak elidegenít önmagunktól, **legyőzte az ima melegsége**, amely önmagunkat önmagunkkal zár össze. S ha az ima melegségét egészen az alázat érzéséig fejlesztjük és ezek egymást áthatják, akkor az ima *melege* az ima *fényeként* gyullad fel. Ismét kilépünk önmagunkból és tudjuk, hogy ha most egyesülünk a külvilággal és rávetjük pillantásunkat mindarra, ami körülöttünk van, nem érezzük magunkat szétszörtnek és önmagunktól elidegenedettnek, hanem úgy érezzük, hogy lelkünk legjava kiárad és egyesül azzal, ami környezetünk**ből felénk ragyog.**

Ezt a két ima-áramlatot képszerűen még jobban ki lehet fejteni, mint fogalmakban, ha pl. visszaemlékszünk arra, amit Jákob hatalmas, lelket megrázó éjszakai

viaskodásáról beszél el a Biblia. Úgy érezzük, mintha mi magunk adtuk volna át magunkat a világ sokféle változatosságának, melyben **lelkünk először elvész és nem tud magára találni.** Mikor fellép az a törekvése, hogy megtalálja önmagát önmagában, akkor **elkezdődik a magasabb rendű Én harca az alacsonyabb rendű énnel;** egymást követik a le s fel hullámzó hangulatok, de aztán felküzdjük magunkat az imahangulathoz, és végül elérkezik az a pillanat, amit az elbeszélés úgy mutat be, hogy Jákob lelkének éjszakai harca elcsendesül, minden világossá és harmonikussá válik, mikor a reggeli napfény felragyog **előtte. Valóban így hat az igazi ima lelkünkben.**

Ha így tekintjük az imát, akkor az mentes minden babonáságtól. Akkor az ima közvetlenül a **lelkünkben ható erő, amely lelkünk legjobb részét bontakoztatja ki.** Ha így tekintjük, akkor az ima **a misztikus elmélyülés előiskolája, mint ahogy a misztikus elmélyülés előiskolája mindannak,** amit szellemi kutatásnak nevezhetünk. Már csak az ima jellegéből **is világossá válik, amit már többször említettem, hogy alapjában véve a legnagyobb tévedésbe esünk, ha azt hisszük, hogy az istenit, úgy is mondhatnánk *Is-tent*, misztikusan csak önmagunkban találhatjuk meg.** Ezt a hibát követték el a misztikus és **más keresztény érzületű emberek a középkorban.** Elköverték, mert éppen a középkorban kezdte az

imahangulatot áthatni az egoizmus, amely ezt mondatta a lélekkel: egyre tökéletesebb akarok lenni és semmi másra nem akarok gondolni, mint erre az egyre tökéletesebbé válásra.

Alapjában véve csak ennek a **pusztán belső tökéletesség utáni önző sóvárgásnak az utórezgése**, amikor egy helytelen eozófiái irányzat arról beszél, hogy az ember, ha minden külső dologtól eltekint, megtalálhatja Istent saját lelkében.

Láttuk, hogy kétféle imahangulat van: az egyik felmelegíti **bensönket, a másik az alázat érzésével** ismét kivezet a világba és elvezet a megvilágosodáshoz és a valódi megismeréshez. Aki így tekint az imahangulatra, hamarosan látni fogja, hogy az a megismerés, amit az értelem szokásos eszközeivel szerzünk meg, természetlen egy másfajta megismeréshez viszonyítva.

Aki ismeri az igazi imahangulatot, a léleknek az önmagába való visszavonulását, amikor eloldozza magát a világ sokféleségétől, **ami elvonná figyelmét, amikor** összeszedi magát és átéli azt, amit úgy nevezhetnénk, hogy teljesen „**be van zárva önmagába**”, **teljes mértékben „önmagánál van”,** és arra emlékezik, ami felülemelkedik a pillanaton, arra, ami a múltból és jövőből nyúlik bele a lélekbe, aki ismeri azt a hangulatot, amikor szélcsend és az érzékek csendje veszi körül, amikor lelkét **csak a benne élő legszebb gondolatok és érzések tartják össze,**

amelyekre csak képes, amikor **talán ezek is eltűnnek, és csak** egy alaphangulat él lelkében, amely két irányba mutat: a múltból és a jövőből **megnyilatkozó** Isten felé, - aki ismeri ezeket a hangulatokat és tud velük élni, az azt is tudja, hogy vannak a léleknek nagy pillanatai, amikor elmondhatja: most nem foglalkozom azokkal az okos gondolatokkal, amelyeket tudatosan létrehozhatok, avval sem, amit érzésemmel tudok létrehozni; nem foglalkozom eszményképeimmel, amelyeket akaratommal alkotok: mindezt kisépertem lelkemből. **A legmagasabb rendű gondolatoknak és érzéseknek adtam át magam, azután ezeket is kisépertem lelkemből és csak ezt a bizonyos alapérzést engedtem élni benne!** – Ilyenkor sohasem észlelt új érzések ragyognak be lelkünkbe, mint ahogy a természet csodái **táruznak fel előttünk, ha tiszta** szemmel pillantunk rá. Akarati impulzusok és eszmények ébrednek lelkünkben, termékeny csírák kelnek életre az ilyen alaphangulatban.

Így az imától a szó legnemezebb értelmében ilyen bölcsességet kaphatunk, amelyenre magunktól pillanatnyilag még nem volnánk képesek. Olyan érzésekre tehet képpé, amelyekre eddig még nem tudtuk magunkat rávenni. S ha önnevelésünket még tovább vezet az ima, akkor olyan **akaraterőt adhat, amelyet eddig** nem tudtunk elérni.

Ha azonban egy ilyen imahan-

gulathoz akarunk eljutni, min-
denképpen a tőlünk telhető legna-
gyobb gondolatoknak, legnagyobb-
rúbb érzéseknek és impulzusok-
nak kell lelkünkben éltre kelniük,
hogy ilyen hangulatot váltsanak
ki benne. Itt újra csak azokat az
imákat kell említenem, amelyek
ősidők óta a legünnepélyesebb
pillanatokban adattak az emberi-
ségnek. A „Miatyánk” c. kis írá-
somban úgy mutatom be annak
tartalmát, hogy kiderül, hogy a
Miatyánk „hét kérése” a világ böl-
csességét foglalja magába. Lehet,
hogy azt gondolják: „E kis könyv
szerzője azt mondja, hogy csak az
értheti meg a hét kérést, aki ismeri
a világmindenség mélyebb for-
rásait; de a naiv ember, aki a Mi-
atyánkot elimádkozza, hogyan
juthatna el ilyen mélységekig?”
Nem is szükséges, hogy eljusson.
Ahhoz, hogy a Miatyánk létrejő-
jön, szükséges volt, hogy a világ
átfogó bölcsessége birtokában
szavakba öntsék a világ és az em-
beriség legmélyebb titkait. De
minthogy ez már benne van a Mi-
atyánkban, ezért hat a Miatyánk
szavai által akkor is, ha valaki
távol áll attól, hogy megértse en-
nek az imának mélységeit. Éppen
az a titok benne, hogy az imának
a világbölcsességéből kell származ-
nia. Ezért hat akkor is, ha még
nem értjük. Akkor tudjuk megér-
teni, ha felemelkedünk azokra a
magasabb fokokra, amelyekre az
ima és a misztika készít elő. Az
ima a misztikára készít elő, a
misztika a meditációra, koncent-
rációra, stb. és aztán következik a

tulajdonképpen szellemtudomá-
nyos munkálkodás. Nem helytálló
az a kifogás, hogy mégiscsak érte-
ni kell, amit az ember imádkozik,
ha azt akarjuk, hogy az imának
meg legyen a kellő hatása. Ez
nem így van. Ki érti egy virág böl-
csességét? – és mégis örömmel
lelhetjük benne. Nem szükséges,
hogy behatoljunk a virág bölcses-
ségébe, úgymint öröm áradhat lel-
künkbe, ha a virágot nézzük. Ah-
hoz, hogy virág legyen, szükség
volt a bölcsességre; ahhoz, hogy
gyönyörködjünk benne, nincs
szükség bölcsességre. Ahhoz,
hogy az ima, ha már megvan, az
említett melegséget és fényt árasz-
sza a lélekbe, éppoly kevésbé
szükséges a bölcsesség. Annak
azonban, amit nem a világ böl-
csessége hozott létre, nem lehetne
meg ez az ereje. Hogy milyen mély
egy ima, azt már az is megmutat-
ja, hogy hogyan hat.

Ha arról van szó, hogy egy
ilyen élő imának kell fejlesztenie a
lelket, akkor ismételtén csak azt
kell mondanunk, hogy az igazi
ima minden embernek, bármilyen
fejlődési vagy képzettségi fokon
álljon is, nyújt valamit. A legnai-
vabb ember, aki esetleg semmi
mást sem tud, csak magát az
imát, az is engedheti, hogy az ima
hasson lelkére. Ilyenkor maga az
ima lehet az, ami létrehozza azo-
kat a hatóerőket, amelyek az em-
bert egyre feljebb és feljebb viszik.
De bármily magasabb rendű is
legyen valaki, sohasem juthat el
az ima hatásának végső fokához,
mert az mindig feljebb emelheti

lelkét, mindig egy fokkal feljebb, mint amit már elért. A Miatyánk például olyan ima, amit nem csak imádkozni lehet, hanem misztikus **hangulatot is elő tud idézni, és magasrendű meditáció és koncentráció tárgya is lehet.** Ugyanezt jónéhány más imáról is elmondhatnánk.

Magunkkal hoztunk azonban valamit a középkorból, ami bizonyos mértékben tisztátalanná teheti az imát és az imahangulatot, s ezt nem nevezhetjük másnak, **mint „egoizmusnak”.** Ha az ember az ima által csak saját bensejébe akar eljutni, csak tökéletesedni akar – ahogy azt a középkori szellem értelmében sokan akarták – ha az ember a megvilágosodás erejével nem akar ismét kifelé tekinteni, akkor az ima azt eredményezi, hogy az ember elkülönül, eltávolodik és elidegenedik a világtól. Ez következett be sokaknál, akik az imát hamis aszkézisre és remeteségre használták. Ezek nemcsak úgy akartak tökéletesek lenni, mint a rózsza, amely azért pompázik, hogy a kertet díszítse, hanem saját maguk miatt is, hogy lelkükben megtalálják saját boldogságukat.

Aki Istent keresi lelkében és **az így talált erőkkél nem akar ismét kimenni a világba,** az meg fogja látni, hogy az ilyen kezdet megbosszulja magát. Sok olyan **írásban, melynek szerzője csak az egyik imahangulatot ismeri, azt, ami elvezet a belső melegséghez** – Michael de Molinos írását is beleértve – egész különös leírásokat

találhatunk mindenféle szenvedélyről, ösztönről, vad érzéki vágyakról és kísértésekről, amelyeket éppen akkor él át a lélek, amikor ahhoz **intézett bensőséges** imáival, akit Istenének tart, a tökéletességet keresi. Ha az ember egyoldalúan keresi Istent, egyoldalúan akar közeledni a szellemi világhoz, csak azt az imahangulatot akarja kibontakoztatni, amelyik az átvilágítottsághoz vezet, akkor a másik oldal megbosszulja magát. Ha csak azt teszem, hogy megbánással és szégyenérzettel a múltba tekintek és így szólok: **„van bennem valami hatalmas,** ami eddigi élményeimben nem jutott kifejezésre; most azonban azt akarom, hogy ez eltöltsön engem, hogy tökéletessé váljak”, akkor mindenesetre fellép bizonyos módon egy tökéletességre irányuló hangulat. De a másik, a lélekben **lévő tökéletlenség is fellép mint ellenerő és szenvedély és kísértés** formájában mutatkozik meg.

Akkor azonban, ha a lélek **belső átmelegítettségében és Isten bensőséges átérzésében valóban** magára talált, és Istent ismét keresni **kezd minden művében,** amelyben megnyilatkozik, ha a megvilágosodásra törekszik, akkor úgy fogja találni, hogy lassankint kijut önmagából, eltávolodik **szűk, egoista énjétől, lecsillapodnak belső viharai és kigyógyul szenvedélyeiből.** Ezért olyan káros, ha az imahangulatba, a misztikus elmélyülésbe vagy meditációba valami önző keveredik. Ha Istent meg akarjuk találni és az-

után csak lelkünkben akarjuk megtartani, akkor megmutatkozik, hogy egoizmusunk egészségtelen, hogy benne maradt lelkünk legmagasabb törekvéseiben is. És ilyenkor megbosszulja magát ez az egoista hangulat. Csak akkor gyógyulhatunk meg, ha miután Istent önmagunkban megtaláltuk, azt, ami mostmár önzetlenül bennünk van, kiárasztjuk a világba gondolatainkban, érzéseinkben, akaratainkban és tetteinkben.

Oly gyakran halljuk ma, különösen a rosszul értelmezett teozófia köreiből a következőket, amiktől nem óvhatunk senkit sem eléggé: „Istent nem találhatos meg a külvilágban, Isten magadban él! Hatolj csak jól be önmagadba, ott fogod Istent megtalálni!”

Ezzel szembe kell állítanunk valamit, mert csak ez fog elvezetni a valósághoz. Egy középkori gondolkodó megtalálta a helyes kifejezést ezzel a hangulattal kapcsolatban, amely helyes, ha nem lép túl a határain. Tisztában kell lennünk azzal, hogy nem azok a dolgok a legártalmasabbak, amelyek valótlanok, mert a valótlanságról hamarosan kiderül, hogy valótlanság. Azok a dolgok a legrosszabbak, amelyek bizonyos feltételek mellett igazak, de ha helytelen feltételek mellett alkalmazzuk őket, akkor teljesen hamisak. Bizonyos értelemben igaz, hogy Istent önmagunkban kell keresnünk, s minthogy igaz, annál károsabb hat, ha nem tarjuk meg azokon a határokon belül, amelyekben belül kell maradnia.

Egy középkori gondolkodó a következőket mondta: „Ki keresne egy szerszámot, amit használni akar, mindenfelé kint a világban, ha nagyon jól tudja, hogy a házában van? Bolond volna, ha ezt tenné. De ugyanilyen bolond az is, aki Isten megismerésének eszközeit mindenfelé kint a világban keresi, amikor pedig az a házában, saját lelkében van.” Jól figyeljük meg: Isten megismerésének eszközeit mondja, nem Istent magát. Az eszköz sehol sem található meg a külvilágban. Ezt lelkünkben kell keresnünk igazi imával, meditációval, koncentrációval. S ha ezzel az eszközzel közeledünk a megnyilvánult világhoz, akkor Istent mindenütt megtaláljuk, mert ha az eszköz birtokunkban van, ő kinyilatkoztatja magát mindenben a világon, a lét minden fokozatában.

Ma nem szeretik az ilyen elmékedéseket az ima lényegéről. Az egyik oldalról ezt halljuk: „Mit változtat a világ folyásán, ha imánkban ezt vagy azt kérjük? A világ folyását szükségszerű törvények irányítják, ezeket nem tudjuk megváltoztatni.” Ha valaki valóban meg akar ismerni egy erőt, akkor ott kell keresnie, ahol van. Ma az emberi lélekben kerestük az ima erejét és azt találtuk, hogy ez olyan erő, ami a lelket előbbre viszi. S aki tudja, hogy a világban a szellem az, ami hat – nem a fantasztikus, absztrakt, hanem a konkrét szellem – és, hogy az emberi lélek a szellem birodalmához tartozik, az azt is tudni fogja,

hogy a világban nem csak materiális erők működnek szükségszerű törvények alapján, hanem a szellemi lények összessége hat a világra akkor is, ha ezeknek az **erőknek és lényeknek a működése a külső szem és a külső tudomány számára láthatatlan marad.** **Ha tehát imánkkal erősítjük a szellemi életet, akkor csak ki kell várunk ennek eredményeit.** Be fognak következni. Csak az fogja **azonban a külső világban az ima hatásait keresni, aki előbb maga is felismerte, hogy az ima ereje realitás.** Az ilyen ember a következő **próbát teheti: először tekintsen vissza életének olyan tíz évére, amikor az ima erejét megvetette, amely tehát ima nélkül telt el.** Azután tekintsen vissza életének olyan tízéves szakaszára, amelyben elismerte az ima erejét és hasonlítsa össze a két évtizedet. Meg fogja látni, mennyire megváltozott **élete folyása. Az erők hatásaikban mutatkoznak meg. Könnyű az erőket tagadni, ha egyáltalán nem idézzük elő hatásukat.** Ismerheti az a fény erejét, aki sohasem gyújtotta még fel és sohasem közeledett hozzá?

Hogy az ima további hatásairól beszéljünk, annak higgyék el, egyáltalán nem jött még el az ideje. Mert korunk felfogóképessége még nem tartalmazza a szükséges elemeket annak megértéséhez, hogy egy közös imának, vagyis annak, ha egybeáradnak azok **erők, amelyek egy imádkozó közösségből fakadnak, fokozott szellemi ereje, tehát fokozott valóság-**

gos hatóereje van. De elég is az, amit ma elmondtunk, hiszen aki ben egy kis megértés van iránta, az túlteszi magát azokon az ellenvetéseken, amiket ma oly könnyen felhoznak ellene.

Ezek a kifogások sok mindenre irányulnak. Ezt mondják pl.: hasonlítsanak csak össze egy mai tevékeny embert, aki embertársai hasznára van, egy olyan emberrel, **aki csendes, szemlélődő, visszavonult életet él és imával munkálkodik lelki erőin!** *Tétlenség* fogják az ilyen embert nevezni a tevékenyvel szemben. – Az azonban, aki ismeri az élet összefüggéseit, azon a véleményen lesz, hogy nem egy olyan ember, aki ma vezércikket ír, többet használna embertársainak, ha imádkozna és lelke tökéletesítésén dolgozna, bármilyen furcsán hangzik is ez. És ezt sok más modern foglalkozással kapcsolatban is elmondhatnánk.

De az egész emberi élet megértéséhez is szükséges annak az **erőnek a megértése, ami az imában éli ki magát, s amit akkor is megtalálhatunk, ha megvizsgáljuk a magasabb rendű szellemi élet egyes területeit.** Ki ne tudná, aki **nem csak önző módon fogja fel az imádságot, hanem abban a tágabb értelemben, ahogy ma tettük, hogy az ilyen értelemben vett ima a művészet alkotóeleme.** Van **persze a művészetben egy másik hangulat is, a humor, amely a komikumban emelkedik afölé, amit ábrázol.** De az is megvan a **művészetben, ami imaszerűen hat: az óda, a himnusz.** Még a fes-

tészetben is van valami, amit úgy **nevezhetnénk, hogy „festett ima”**. S ki tagadná, hogy egy gigantikus **dóm úgy áll előttünk, mint egy megdermedt, égető ima**.

Az étellel való kapcsolatukban kell ezeket a dolgokat megértenünk, s akkor, ha az ima lényegét nézzük, látni fogjuk, hogy azon dolgok közé tartozik, amelyek az **embert élete végességéből és múlandóságából kivezetik az örökkévalóságba**. Ezt különösen azok érezték, akik megtalálták az **imától a misztikához vezető utat**, mint pl. a ma említett Angelus Silesius. Mikor misztikus lett, **misztikus gondolatainak bensőséges igazságát és csodálatos szépségét az ima előiskolájának köszönhette, amely hatalmas erővel hatott lelkére**. Mi is az tulajdonképpen, ami minden olyan misztikán átáramlik és átragyog, mint az Angelus Silesiusé is? Nem más, mint az örökkévalóság hangulata, **amire az ima készít elő**. Minden imádkozó megsejthet valamit **ebből a hangulatból, aki az ima útján eljutott először a valódi belső nyugalomhoz és bensőségességhez**, azután pedig ahhoz, hogy ismét megszabaduljon önmagától. Mindenki megsejthet valamit **ebből a hangulatból, amely arra készíteti az embert, hogy a múlt pillanatból feltekintszen az örökkévalóságba**, mert összeköti lelkünkben a múltat, a jelent és a **jövőt**.

Akár tudja az imádkozó ember, akár nem: mikor imáját Isten felé küldi, akkor gondolatait,

érzéseit és szavait, amelyekbe imahangulatát önti, az örökkévalóságnak az a hangulata hatja át, ami angelus Silesius szép sorai-ban él. Hadd fejezzük be mai szemlélődésünket **ezekkel a sorokkal**, amelyek édes isteni aroma gyanánt benne élhetnek minden igazi imában, ha gyakran öntudatlanul is:

„Magam vagyok az örökkévalóság, ha az idő kerekét nem űzöm, Istent magammal, magamat Istennel csendben összefűzöm.”

Wass Albert: Karácsonyi mese

Nagyapánk ott ült szokott helyén a kandalló mellett, s olykor egy-egy bükkfahasábot vetett a sziporkázó tűzre. A szűzdohány füstje kék felhőbe burkolta pipázó alakját ott a nagyszoba végiben, s ezüstös szakállán olykor megcsilant a láng.

Mi gyermekek a mennyezetig érő, gyertyafényben izzó karácsonyfa körül álltunk elfogódottan, és izgalomtól elmeredt szemmel, és sóvár pillantásokat vetve a karácsonyfa alatt fölhalmozott ajándékokra, hűségesen elénekeljük a Mennyből az angyal összes verseit. Ének után apám fölolvasta a betlehemi csillag történetét a Bibliából, elmondtuk közösen a karácsonyi imádságot, s azzal nekiestünk a játékoknak, akár karámba szorított birkanyájnak az éhes farkascorda.

Kis idő múltával nagyapánk megszólalt ott a kandalló mellett a maga érdes vénemberhangján:

- Aztán tudjátok-é – kérdezte –, hogy miképpen keletkezett tulajdonképpen a karácsony?

- Akkor született a Jézus Krisztus – felelte Margit húgom okosan új babaháza előtt térdepelve, s nagyapánk bölintott rá.

- Ez igaz – mondta –, mert hogy ő volt az Úristen legnagyobb karácsonyi ajándéka az emberi világszámára. De maga a karácsony már régen megvolt akkor. Ha ide-

ültök mellém a tűzhöz, elmondom, hogyan keletkezett.

Köreje gyűltünk a szőnyegre, mindegyikünk valami új játékot cipelve magával, s figyelmesen lestük a száját, mert nagyapánk nagyon szép és érdekes meséket tudott ám.

- Hát az úgy volt – kezdte el, miután nagyot szippantott a pipájából –, hogy réges-régen, amikor Noé apánk unokái megépítették volt a Babel tornyát, s annak ledőlte után nem tudták megérteni egymást többé, mert az önzés összezavarta a nyelvüket, az irigység és az elfogultság egyre jobban és jobban kezdett elhatalmasodni ezen a földön. Aki nem volt olyan ügyes, mint a szomszédja, azt ölte az irigység, hogy a másiknak szebb háza van. Aki rest volt megművelni a földjét, az irigyelte azt, akinek szebb búzája termett, s mikor az irigykedés már igen-igen elhatalmasodott az embereken, akkor megszületett benne a gonoszság. A rest lopni kezdett, a tolvaj gyilkolni, s a kéregető rágyújtotta jötevőjére a házat. Addig-addig, hogy egy napon aztán az Úristen odafönt az égben megso kallotta az emberek gonoszságát, s rájuk szabadította a sötétséget és a hideget.

A nap eltűnt az égről, a vizek befagytak, s a rablógyilkos számára nem termett többé semmi az elrablott földön. Nagy fázás, éhe-

zés és pusztulás következett ebből az egész emberi világra. Mikor pedig már közeledett erősen az idő, mikor minden emberi életnek el kellett volna pusztulnia a földön, az Úristen odaintette maga mellé kedvenc angyalát, a Világosságot, és ezt mondta neki: "Eridj le, hú

szolgám, s nézz körül a földön, melyet gonoszsága miatt pusztulásra ítélttem. Vizsgálj meg minden embert, aszszonyt és gyermeket, s akinek még megtalálod egy csöpp kis nyomát a jóságnak, annak gyűjtsál gyertyát a szívében. Én pedig majd az utolsó előtti napon alá-nézek a földre, s ha csak egy kicsike világosságot is

látok rajta, megkönyörülök az emberi világon, s megváltoztatom az ítéletet, amit kiróttam rája."

Ezt mondta az Úristen, s a Világosság angyala alászállott a földre, hogy teljesítse a parancsot.

A föld sötét volt és hideg. Mint a csillagtalán, zimankós téli éjszaka, olyan. Az emberek tapogatózva jártak az utcákon, s akinek még volt egy darabka száraz, fagyott kenyere, az elbújt vele a pincék mélyére, hogy ne kelljen meg-

ossza mással. Egy birkabőr bundáért meggyilkolta apját a fiú, s akinek még tűz égett a kemencéjében, az fegyverrel őrizte szobája melegét a megfagyóktól. Az angyal nagyon-nagyon elszomorodott, hogy hasztalan járta az emberi világot, mert nem talált benne se-

hol egy fikarcnyi jóságot sem.

Lassanként kiért a városból, s ahogy a dűlőúton haladt fölfele a hegyek irányába, egyszerre csak összetalálkozott a sötétben egy emberrel, aki egy döntött fát vonszolt magával kínlódva. Kíéhezt, sovány ember volt, s csak szakadt rongyok borították a testét, de mégis húzta, vonszolta ma-

gával a terhet, bár majdnem összeroskadt a gyöngeségtől. "Minek kínlódsz ezzel a fával? – kérdezte meg az angyal. – Hiszen ha tüzet gyűjtanál belőle magadnak itt, ahol állsz, megmelegedhetnél mellette."

"Jaj, lelkelem, nem tehetem én azt – felelte az ember. – Asszonyom, s kicsi fiacskám van ott-hon, kik fagnak meg, s olyan gyöngék már, hogy idáig nem jöhetnének el. Haza kell vigyem nekik ezt a fát, ha bele is pusztulok." Az angyal megsajnálta az

embert, és segített neki a fával, s mivel az angyaloknak csodálatos nagy erejük van, egyszerre csak odaértek vele a sárból rakott kunyhóhoz, ahol a szegény ember élt.

Az ember tüzet rakott a kemencében, s egyszeriben meleg **lett tőle a kicsi ház, s míg egy sápadtra éhezett asszony s egy didergő kisfiú odahúzódtak a tűz mellé melegedni, az angyal meggyújtott egy gyertyát az ember szívében, mert jóságot talált abban.**

"Édesanyám, éhes vagyok..." – nyöszörögte a gyermek, s az asszony **benyúlt a rongyai közé, elővett egy darab száraz kenyeret, letörte az egyik sarkát, s odanyújtotta a gyermeknek.** "Miért nem eszed meg magad a többit? – kérdezte az angyal. – Hiszen magad is olyan éhes vagy, hogy ma holnap meghalsz." "Az nem baj, ha én meghalok – felelte az asszony – , csak legyen mit egyék a kicsi fiam." S az angyal ott nyomban meggyújtotta a második gyertyát is, és odahelyezte az asszony szívébe.

A gyermek leharapott egy kis darabot a kenyér sarkából, aztán megszólalt: "Édesanyám, elhozhatom két kis játszótársamat a szomszédból? Ők is éhesek, s **nincs tűz a házukban. Megosztanám velük ezt a kis kenyeret, meg a helyet a tűznél!" Az angyal pedig meggyújtotta a harmadik gyertyát is, és odaadta a kisfiúnak, aki boldogan szaladt ki a gyertyával a sötét éjszakába, hogy fénye mellett odavezesse kis társait a tűz-**

höz és a kenyérhez.

S pontosan ekkor érkezett el az **utolsó előtti nap, és az Úristen** alánézett a földre, s a nagy-nagy sötétségben meglátott három kis pislákoló gyertyalángot. És úgy megörvendett annak, hogy az angyal mégis talált jóságot a földön, ha nem is többet, csak hármat, **hogy azon nyomban megszüntette** a sötétséget, visszaparancsolta a napot az égre, s megkegyelmezett az emberi világnak.

S azóta minden esztendőnek a vége felé az Úristen emlékeztetni akarja az embereket arra, hogy a gonoszság útja hova vezet, s ezért ősszel a napok rövidülni kezdenek, a sötétség minden este korábban szakad alá, és minden reggel későbbben távozik, hideg támad, és befagynak a vizek, s a sötétség uralma lassan elkezd megfojtani a világot. Mi emberek pedig megijedünk, s eszünkbe jut mindaz a sok rossz, amit elkövetünk az esztendő alatt, és amikor eljön a legrövidebb nap, és a Világosság angyala alászáll közénk jóságot keresni, egyszerre mind meggyújtjuk a karácsonyfák gyertyáit, hogy az Úristen ha alátékint, fényt lásson a földön, s megbocsássa a bennünk lévő jó miatt a bennünk lévő rosszat.

- Ez a karácsony igazi meséje – fejezte be nagyapánk ott a kandeló mellett azon a régi-régi karácsonyestén –, én pedig azért mondtam el nektek, gyerekek, hogy megjegyezzétek jól, és emlékeztek reá. Mert ez a mi emberi világunk újra építeni kezdi a Bá-

bel tornyát, melyben egyik ember nem értheti meg a másikat, jel-
szavakból, hamisságokból, elfo-
gultságokból és előítéletekből, s
jönni fog hamarosan az irigység
is, a rosszindulat, meg a gonosz-
ság, melyek miatt az Úristen újra
pusztulásra ítéli majd az embert.
Tolvajlás és gyilkosság fog ural-
kodni a földön, s ha a nyomorú-
ság és a nagy sötétség rátok sza-
kad majd, akarom, hogy emlékez-
zetek: csak a szívetekben égő
gyertya menthet meg egyedül a
pusztulástól.